

Møte torsdag den 12. mai 2016 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 75):

1. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forbedelse til tvangsekteskap mv.) (Innst. 211 L (2015–2016), jf. Prop. 42 L (2015–2016))
2. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeloven mv. (militær virksomhet i væpnet konflikt m.m.) (Innst. 219 L (2015–2016), jf. Prop. 44 L (2015–2016))
3. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i politiloven (utnevning av visepolitimestere på åremål) (Innst. 258 L (2015–2016), jf. Prop. 60 L (2015–2016))
4. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner mv.) (Innst. 243 L (2015–2016), jf. Prop. 62 L (2015–2016))
5. Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i forvaltningsloven (forbud mot bruk av barn som tolk) (Innst. 230 L (2015–2016), jf. Prop. 65 L (2015–2016))
6. Innstilling fra justiskomiteen om Samtykke til 1) inngåelse av avtale mellom EU og Island og Norge om anvendelse av visse bestemmelser i rådsbeslutning 2008/615/JIS og rådsbeslutning 2008/616/JIS av 26. november 2009, 2) inngåelse av avtale mellom Norge og USA om styrket samarbeid om forebygging og bekjempelse av alvorlig kriminalitet av 8. mai 2012 (Innst. 225 S (2015–2016), jf. Prop. 54 S (2015–2016))
7. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Anette Trettebergstuen, Stine Renate Håheim og Lene Vågslid om kvinner i fengsel (Innst. 264 S (2015–2016), jf. Dokument 8:56 S (2015–2016))
8. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Lise Christoffersen, Sonja Mandt, Stine Renate Håheim, Kari Henriksen og Hadia Tajik om nasjonale retningslinjer for barnehusene (Innst. 259 S (2015–2016), jf. Dokument 8:62 S (2015–2016))
9. Innstilling fra justiskomiteen om Årsrapport for 2015 fra Stortingets utvalg for rettfærdsvederlag (Innst. 266 S (2015–2016), jf. Dokument 14 (2015–2016))
10. Innstilling fra justiskomiteen om Lov om informasjonstilgang m.m. for Barnevoldsutvalget (Innst. 265 L (2015–2016), jf. Prop. 87 L (2015–2016))
11. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant Paul Thyness***Presidenten:** Ærede medrepresentanter!

Tidligere stortingsrepresentant Paul Thyness er død, nær 86 år gammel. Paul Thyness var født 10. april 1930 i Aker kommune. Etter examen artium i 1948 og studier ved Universitetet i Oslo ble han i 1955 både cand.philol. og magister i statsvitenskap. Magisteravhandlingen «Edmund Burkes politiske filosofi» ble senere utgitt som bok.

Thyness var styremedlem i Studentersamfundet i 1951 og formann i Den Konservative Studenterforening i 1954, før han i 1956 ble ansatt i Høyres landsstyre. Blant hans oppgaver var å være sekretær for programkomiteen under John Lyngs ledelse. I perioden 1961–1965 var Thyness gruppesekretær i Høyres stortingsgruppe og en av gruppeformann Lyngs nærmeste medarbeidere. Det var derfor ingen overraskelse at John Lyng høsten 1963 tok med seg Paul Thyness som statssekretær ved Statsministerens kontor. Her hadde Thyness bl.a. hovedansvaret for å utarbeide regjeringserklæringen.

I 1965 ble Paul Thyness innvalgt på Stortinget fra Oslo. Han ble gjenvalgt i 1969, 1973 og 1977, og hadde hele tiden forsvars-, sikkerhets- og utenrikspolitikken som hovedansvarsområde. I årene 1965–1973 var han medlem av forsvarskomiteen – det meste av tiden som nestformann. Fra 1973 til 1980 var han medlem av utenrikskomiteen og i praksis Høyres førstetalsmann i utenrikssaker. Han var varapresident i Odelstinget fra 1974 til 1980. Fra 1969 var Paul Thyness medlem av Den nordatlantiske forsamling, NATOs parlamentarikerforum, hvor han hadde ledende posisjoner som formann i Militærkomiteen og som forsamlingens president.

Selv om Paul Thyness' navn oftest knyttes til forsvars- og utenrikspolitikk, spente hans interessefelt betydelig videre. Han var opptatt av ideologiske spørsmål og kulturspørsmål og var bl.a. medlem og formann i flere programkomiteer. Han ledet Høyres kirke/stat-utvalg og hadde flere oppgaver i offentlig utredningsarbeid.

I 1980 forlot Thyness Stortinget og norsk politikk for å overta stillingen som assisterende generalsekretær i FNs utviklingsfond, UNDP. Han fortsatte i denne stillingen frem til 1988 og fikk ry som en innsiktsfull og effektiv administrator. Etter FN-tiden engasjerte han seg i hjelpeorganisasjonen CARE både i Norge og internasjonalt. Som pensjonist hadde han også viktige verv som formann i Norges Banks representantskap og viseformann i Nationaltheatrets bedriftsforsamling. I 2004 fikk han C. J. Hambros pris for sitt politiske og historiske forfatterskap.

Vi minnes Paul Thyness for hans virke i Stortinget, og lyser fred over hans minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Den innkalte vararepresentant for Sogn og Fjordane fylke, Sigurd Reksnes, tar nå sete.

Det foreligger en rekke permisjonssøknader:

– fra representantene Svein Roald Hansen, Geir Sig-

bjørn *Toskedal* og Marianne *Aasen* om permisjon i dagene 18. og 19. mai – alle for å delta i møte i Den felles EØS-parlamentariskkomiteen i Vaduz, Liechtenstein

- fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten *Gunvor Eldegard* i dagene 18. og 19. mai for å delta i styremøte i Nordisk kulturfond i Reykjavik

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget.

- Det anses vedtatt.

Første vararepresentant for Rogaland fylke, Marie Ljones *Brekke*, har for tiden foreldrepermisjon og er derfor forhindret fra å møte i Stortinget under representanten Geir Sigbjørn *Toskedal*s permisjon.

Følgende vararepresentanter foreslås innkalt for å møte i permisjonstiden:

For Akershus fylke: Are *Helseth* og Anne *Odenmarck*

For Rogaland fylke: Per Kåre *Foss*

For Østfold fylke: Wenche *Olsen*

- Det anses vedtatt.

Representanten Olaug V. Bollestad vil fremsette et representantforslag.

Olaug V. Bollestad (KrF) [10:05:58]: Jeg vil på vegne av representanten Kjersti Toppe og meg selv framsette et representantforslag om ikke å tillate en praksis med fosterreduksjon.

Presidenten: Forslaget vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

For sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:06:30]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.) (Innst. 211 L (2015–2016), jf. Prop. 42 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

- Det anses vedtatt.

Første taler er Lise Wiik, som får ordet på vegne av sakens ordfører, Lene Vågslid.

Lise Wiik (A) [10:07:24]: Regjeringen har i Prop. 42 L for 2015–2016 foreslått endringer i straffeloven som styrker den strafferettslige beskyttelsen mot personforfølgel-

se – stalking– og andre overgrep. Det foreslås en endring i straffeloven § 266 om hensynsløs atferd som tydeliggjør at regelen rammer personforfølgelse. Det foreslås videre en ny § 266 a om alvorlig personforfølgelse, som etter forslaget skal kunne straffes med fengsel inntil fire år. I straffeloven § 253 om tvangsekteskap foreslås et nytt annet ledd som rammer den som forleder eller på annen måte medvirker til at en person reiser til et annet land enn der personen er bosatt, med foresett om at personen der vil bli utsatt for tvangsekteskap.

Jeg vil takke komiteen for konstruktivt samarbeid, og det er gledelig at komiteen står samlet i så viktige spørsmål. En samlet komité vil vise til at lovforslag om endringer i straffeloven av 1902 og straffeloven av 2005, hva gjelder personforfølgelse, voldtekt og andre seksuelle overgrep, formidling av prostitusjon, forberedelse til tvangsekteskap mv., ble sendt på alminnelig høring allereide 8. februar 2013, med høringsfrist 1. juni 2013.

Komiteen vil også vise til at Stortinget 8. juni 2015 vedtok anmodningsvedtak nr. 611 for 2014–2015 til regjeringen ved behandling av representantforslag om å styrke beskyttelsen av personer som er utsatt for vold, trusler om vold, personforfølgelse og stalking. Komiteen merker seg at vedtaket følges opp i denne proposisjonen, og at det her vedtatt fremmes forslag om nytt straffebud som rammer alvorlig personforfølgelse. Komiteen mener dette er svært viktig.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet vil vise til at stalking og personforfølgelse er et voksende samfunnsproblem, og mener at det er på høy tid at saken nå legges fram for Stortinget. Arbeidet med å beskytte mot stalking ble satt i gang av forrige regjering, og Høyre og Fremskrittspartiet var da skeptiske til hvordan en skulle håndtere dette, om et lovforbud var riktig tiltak mot stalking. Det er derfor gledelig at en samlet komité nå støtter lovforslaget.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet understreker viktigheten av at regjeringen følger opp arbeidet med bruken av omvendt voldsalarm, og forventer at dette arbeidet er igangsatt.

En samlet komité viser til at det fra 1. februar 2013 har vært mulig å dømme voldsutøvere til kontaktforbud med elektronisk merking, en såkalt omvendt voldsalarm. Omvendt voldsalarm idømmes som et rettighetstap etter straffeloven § 33. Politiet har ansvar for ordningen, og administrerer den i samarbeid med kriminalomsorgen. En elektronisk fotlenke på domfelte varsler politiet om at vedkommende beveger seg inn i det forbudte området. Politiet vil da kunne varsle den voldsutsatte personen, følge domfeltes bevegelser, og gå til pågrep før vedkommende når fram til den voldsutsatte personen. Komiteen mener at omvendt voldsalarm er et virkemiddel i satsingen på bekjempelse av vold i nære relasjoner, og gir politiet et nytt verktøy i arbeidet med å beskytte voldsutsatte personer. Det er viktig å understreke at omvendt voldsalarm kommer i tillegg til det som er, og ikke som erstatning for allerede eksisterende tiltak for å beskytte voldsutsatte personer. Komiteens medlemmer peker på at ordningen med omvendt voldsalarm må gjøres godt kjent i alle politidistrikter, og

at ordningen må benyttes mer enn i dag, samtidig med at ordningen med besøksforbud må gjennomgås.

Komiteens samlede tilråding er støtte til regjeringens Prop. 42 L for 2015–2016 om forslag til lov om endringer i straffeloven og straffeprosessloven – personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.

Hårek Elvenes (H) [10:12:20]: I dag blir personforfølgelse straffbart og kan straffes med inntil fire år. Det er dessverre nødvendig. Det er litt for mange mennesker som blir utsatt for trusler om vold og personforfølgelse.

Dette nye straffebudet må ses i sammenheng med andre straffebud som finnes på det samme området i kampen mot vold i nære relasjoner, nemlig kontaktforbud og besøksforbud. Riksadvokaten har i flere sammenhenger, senest i mål- og prioriteringsdirektivet, presisert at besøksforbudet skal følges opp når det er brudd på dette.

Som foregående taler var inne på, ble det fra 01.01.2013 mulig å idømme bruk av såkalt omvendt voldsalarm. Problemet er at i dag finnes det relativt få dommer for bruk av omvendt voldsalarm. Dette kommer i tillegg til besøksforbudet. Riksadvokaten har også i sitt mål- og prioriteringsdirektiv påpekt at bruk av omvendt voldsalarm må brukes mer. Det har også Stortinget gjort. I behandlingen av Dokument 8:74 for 2014–2015 sa komiteens flertall:

«Når et kontaktforbud eller andre virkemidler ikke respekteres, skal omvendt voldsalarm etter flertallets mening benyttes i større grad enn i dag.»

Hvorfor tar jeg dette opp og gjentar dette? Jo, ut fra det faktum at det fortsatt er få dommer om bruk av omvendt voldsalarm og det faktum at det er kommet ny teknologi på området som gjør omvendt voldsalarm langt mer driftssikker og kan gjøre bruken av omvendt voldsalarm mer rettet mot formålet som den egentlig er tenkt til. Derfor går det en henstilling fra komiteen og Stortinget også i dag under denne debatten om å ta i bruk omvendt voldsalarm i sterkere utstrekning enn man har gjort hittil.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [10:14:41]: Hvis man skal stille et spørsmål i dag, bør kanskje spørsmålet være hvorfor vi ikke har gjort dette tidligere. Når det gjelder personforfølgelse og vold i nære relasjoner, er det et tema som har vært diskutert gjentatte ganger. I dag går vi altså et trinn videre og innfører et lovforbud. Jeg synes det må være lov å si at det strengt tatt er et paradoks. Samtidig vil jeg gi regjeringen honnør for at det faktisk skjer.

Jeg tror at en av de store vanskelighetene når det gjelder personforfølgelse, er de som opplever å bli utsatt for det. Man har vanskeligheter med å forstå hva som gjør at en annen person trekkes så intenst mot en. Jeg tror heller ikke automatisk at en lovsanksjon eller en straffereaksjon mot en person som gjør det, vil forhindre det, men det vil gi iallfall gi offeret en oppmerksomhet og en følelse av at en ivaretas, fordi loven nettopp skal sikre at sånne ting ikke skjer. Dersom en person til de grader er styrt av fokus mot en annen person, er jeg redd for at loven som sådan ikke vil forhindre det, men det vil kunne gi en reaksjon.

Det er også noe av det som er viktig med å ha et lovverk, at den som er offer, kan føle at man blir forstått, man

blir ivaretatt, og at loven tar hensyn til meg også i en sånn setting. Derfor støtter jeg selvfølgelig fullt opp om dette, for loven skal beskytte og sørge for at de som utsettes for unødvendig oppmerksomhet, i større grad kan leve livet sitt mest mulig normalt.

Forrige taler og saksordføreren var inne på det med vold i nære relasjoner og omvendt voldsalarm. Jeg slutter meg til det som har vært sagt så langt, og håper at regjeringen øker fokuset på det, fordi det å være et offer er ikke noe man velger, det er en situasjon man ofte havner i. Gjennom at man lar den personen som har vært offeret, videreføres som offer fordi man ikke har gode nok verktøy for å forhindre det, er helt urimelig. Det betyr at gjerningspersonen framstår som en slags vinner fordi systemet ikke evner å sette fokus på den personen, men lar altså offeret gå rundt og bruke voldsalarmen. Derfor er bruk av omvendt voldsalarm et godt tiltak som bør støttes og videreføres fullt ut.

Statsråd Anders Anundsen [10:16:58]: La meg først få lov til å takke komiteen for et godt samarbeid om en viktig sak.

Jeg deler de synspunktene som er gitt til kjenne fra Stortingets talerstol av foregående talere, kanskje med et lite unntak. Det knytter seg til innstillingens omtale av tidsbruk. Jeg har da bare lyst til å minne om at den forrige regjeringen satt i regjeringslokalene i syv og et halvt år før det ble laget et utkast som ble sendt på høring. Så er det alltid slik at en skulle ønske at ting som har vært utfordrende over mange år – for det har dette med stalking vært – burde vært løst tidligere. Denne regjeringen løser det, og jeg er glad for at vi har tilslutning i Stortinget – og den bredden den har – til den løsningen som regjeringen har falt ned på.

Stalking er et mye større problem for dem som utsettes for det, enn det en noen ganger kan få inntrykk av. Det handler rett og slett om at en blir utsatt for en uønsket oppmerksomhet som gjør at en må endre måten en lever livet sitt på. Noen må bytte navn, noen må holde seg unna områder som de ellers ønsker å ferdes i. Det blir på mange måter en frihetsberøvelse av de personene som utsettes for stalking.

Derfor er det veldig bra at vi nå går fra en rettstilstand hvor stalking har måttet bli straffet etter mange ulike straffebud, til at vi presiserer det gjeldende straffebudet og lager et helt nytt et for de mest alvorlige tilfellene. I tillegg gir Stortinget med denne nye bestemmelsen et veldig tydelig signal om hvor alvorlig en mener denne kriminaliteten er, med en strafferamme på opp til fire år.

Det er en stor dag for dem som har vært utsatt for stalking, men det er kanskje en enda større dag for dem som i fremtiden slipper å bli utsatt for det samme, fordi vi nå får fattet dette vedtaket.

Omtalt i innstillingen og også i innleggene i dag er bruken av omvendt voldsalarm. Dessverre er vi fortsatt i en situasjon hvor det idømmes for sjelden. Jeg er opptatt av at omvendt voldsalarm skal være det virkemiddelet som vi har ment det skal være: Det skal begrense voldsutøverens frihet, ikke den voldsutsattes frihet. Derfor er jeg veldig glad for at Riksadvokaten har tatt dette på alvor i mål- og

prioriteringsskrivet for 2016 og presisert at dette skal tas opp av påtalemyndigheten i større grad enn det det har vært gjort.

Men jeg tror det er nødvendig – etter at vi har fått noe mer erfaring med hvordan utviklingen blir – å vurdere om vi også skal kunne bruke omvendt voldsalarm ved besøksforbud etter straffeprosessloven eller straffeprosessuelt besøksforbud. Jeg synes det er viktig at vi får noe mer erfaring før vi eventuelt tar det opp, men jeg er åpen for å vurdere det, for det er et effektivt virkemiddel. Som også representanten Elvenes var inne på, er det teknologiske muligheter i dag som gjør at det er mindre belastende for alle parter å bruke omvendt voldsalarm i større grad.

I første omgang må vi få gjeldende hjemmel til å bli brukt. Jeg er helt sikker på at påtalemyndigheten har merket seg Riksadvokatens engasjement – og ikke minst det engasjementet som Stortinget har – for at omvendt voldsalarm skal brukes i større grad. Nå har Stortinget ved flere anledninger presisert dette, statsråden har presisert det, regjeringen har presisert det, og Riksadvokaten har presisert det. Det bør få nødvendig konsekvens.

Jeg har også lyst til å snakke litt om den andre viktige delen av denne proposisjonen, nemlig å straffe medvirkning til tvangsekteskap. Det er også en aktivitet som er særdeles belastende for dem som blir utsatt for det. Veldig ofte skjer tvangsekteskap i forbindelse med reiser som har et dekke av å være noe helt annet. Det at vi nå får en reell mulighet til både å straffeforfølge dem som medvirker til tvangsekteskap, og å gripe inn på et tidligere tidspunkt når det foreligger grunnlag for mistanke om at formålet med reisen er tvangsekteskap, vil være et viktig, nytt virkemiddel for politiet. Jeg er overbevist om at dette er et nyttig verktøy i vår felles kamp mot tvangsekteskap.

Jeg er veldig glad for at Stortinget på disse punktene ser ut til å slutte seg enstemmig til regjeringens forslag, og jeg vil igjen takke komiteen for godt samarbeid.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Wiik (A) [10:21:49]: Statsråden utdyper på en god måte begrepet «stalking» og tilkjennegir hvor alvorlig han ser på situasjonen for den som blir utsatt for stalking. Det er svært gledelig. Jeg vil likevel påpeke at erfaringer har vist at tiltak som omfatter spesielt små grupper, får sjelden tilstrekkelig oppmerksomhet, som f.eks. voldtekt, tilbud til voldsutsatte barn osv.

Så mitt spørsmål til statsråden er følgende: Hvordan vil statsråden sikre at denne straffebestemmelsen blir godt fulgt opp i praksis?

Statsråd Anders Anundsen [10:22:33]: Det gjøres på ordinær måte. Det er ved anmeldelser en kommer over denne typen saker, og politiet skal være rustet til å håndtere oppfølging og etterforskning av denne typen saker. Det vi gjør nå, er å gi politiet et mye mer effektivt virkemiddel i etterforskningen og irettesetningen ved at det er en klar lovhjemmel, dvs. to klare lovhjemler, som kan benyttes for denne typen kriminell aktivitet.

Det som jeg tror også vil være et virkemiddel, i til-

legg til at vi selvfølgelig har den ordinære styringsdialogen, er at Stortinget nå er enig i at straffverndigheten er sterk. Det er kriminalitet som skal straffes med inntil fire års fengsel. Selv om det er relativt få som utsettes for det, er jeg helt overbevist om at politiet tar disse tilfellene på alvor. I noen av de mest ekstreme tilfellene kan det faktisk føre til annen type mer alvorlig kriminalitet hvis en ikke iverksetter tidlig.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:23:41]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i straffeloven mv. (militær virksomhet i væpnet konflikt m.m.) (Innst. 219 L (2015–2016), jf. Prop. 44 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg av medlemmer fra regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anders B. Werp (H) [10:24:34] (ordfører for saken): Proposisjonen gjelder endringer i straffeloven som tar sikte på å motvirke at privatpersoner deltar i stridshandlinger i en væpnet konflikt.

Framveksten av radikalisererte enkeltpersoner, miljøer og fremmedkrigere gir grunn til bekymring. Denne utviklingen er tydelig beskrevet i de siste års trusselvurderinger fra PST og Etterretningstjenesten. Flere terroraksjoner i Europa og i verden for øvrig bekrefter alvoret i og det store voldspotensialet som følge av denne utviklingen.

Regjeringens handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme har høstet bred og internasjonal anerkjennelse. Denne handlingsplanen skal forebygge framvekst av radikalisererte enkeltpersoner og miljøer som har ønske om eller intensjon om å begå voldelige aksjoner. Den foreliggende proposisjonen er oppfølging av denne handlingsplanen, eksakt tiltak nummer 20.

Proposisjonen er i all hovedsak tredelt.

For det første foreslås det å kriminalisere angrep begått av norske borgere eller personer bosatt i Norge, mot norske militære styrker. Også angrep på styrker fra andre land som deltar i en internasjonal operasjon sammen med norske styrker, vil rammes. Inngåelse av forbund knyttet til slike angrep skal også rammes som en straffbar form for forberedelse.

For det andre foreslås det å kriminalisere militær deltakelse i væpnet konflikt i utlandet, med mindre den stridende kan anses for å ha privilegier etter humanitærretten, eller deltakelsen skjer på vegne av en statlig styrke. Ulike

typer forberedelser til slik deltakelse, herunder utreise til konfliktområder, vil kunne være straffbart som følge av at forsøksansvaret utvides. Forbudet er ment å være rettet mot norske borgere og personer bosatt i Norge.

For det tredje foreslås det å kriminalisere rekruttering til ulovlig militær deltakelse i væpnet konflikt.

Proposisjonen understreker viktigheten av ikke å gå utenfor de skranker som legalitetsprinsippet setter. Dette er en viktig rettssikkerhetsgaranti, som er hjemlet både i Grunnloven og folkeretten. Komiteen stiller seg bak dette og legger til grunn at lovforslagene i proposisjonen tydeliggjør og klargjør lovgivers intensjon om å strafferegulere privatpersoners deltakelse i væpnet konflikt.

Jeg vil knytte noen særskilte merknader til enkelte av forslagene. Lovbestemmelsen om å kriminalisere angrep av norske borgere eller personer bosatt i Norge, mot norske militære styrker, er en viktig grensedragningslinje. Den er et tydelig uttrykk for norske borgeres lojalitetsplikt til sitt eget land og egne soldater – også om soldatene tjenestegjør i utlandet.

Lojalitetsplikten er en naturlig følge av de omfattende demokratiske rettigheter norske borgere nyter godt av, og at norske styrkers deltakelse i utenlandske operasjoner er et resultat av demokratiske beslutningsprosesser forankret i Grunnloven og folkeretten. Komiteen understreker at det skal reageres strengt fra myndighetenes side i slike situasjoner, og at det om nødvendig bør vurderes om slike angrep skal likestilles med grovt landssvik.

Lovbestemmelsen om å kriminalisere militær deltakelse i væpnet konflikt i utlandet innebærer viktige og vanskelige avgrensningsspørsmål. Komiteen understreker at påtale av handlinger som er begått i utlandet, bare kan skje når allmenne hensyn taler for det. Dette innebærer at hvorvidt deltakelse i væpnet konflikt i utlandet skal forfølges strafferettslig, må vurderes særskilt av påtalemyndigheten. Komiteen slutter seg til proposisjonens anvisninger av hvilke vurderingskriterier påtalemyndigheten skal vektlegge.

Bakteppet for denne proposisjonen er svært alvorlig. Komiteens understrekning av lovforslagenes forebyggende effekt er viktig. Det er en samlet komité som står bak proposisjonen.

Jorodd Asphjell (A) [10:29:24]: Først vil jeg takke saksordføreren for godt samarbeid i denne saken. Som saksordføreren sa, medfører framveksten av radikalisererte enkeltpersoner, miljøer og fremmedkrigere grunn til bekymring i vårt samfunn.

PST og Etterretningstjenesten har gjennom de siste årenes trusselvurdering beskrevet en utvikling som er svært alvorlig både her hjemme og – ikke minst – ute i Europa. Når en ser det voldspotensialet som ligger i denne framveksten, er det viktig at regjeringen følger situasjonen nøye og fremmer nødvendige tiltak for å bekjempe denne utviklingen i vårt samfunn.

I forkant av denne proposisjonen la regjeringen fram en handlingsplan mot radikalisering og voldelig ekstremisme, en handlingsplan som bygget videre på arbeidet til Stoltenberg II-regjeringen, som la fram den første hand-

lingsplanen mot radikalisering og voldelig ekstremisme. Denne handlingsplanen har som målsetting å forebygge framvekst av radikalisererte enkeltpersoner og miljøer som har ønske eller intensjon om å begå voldelige aksjoner i inn- og utland.

Det viktigste arbeidet må og skal gjøres ute i kommunene, og det er derfor av avgjørende betydning at kommunene og politiet tilføres nødvendige ressurser, slik at god forebygging kan effektueres. Jeg har merket meg at regjeringen gjennom kommuneproposisjonen, som ble lagt fram i går, ikke gir kommunene vesentlig mer midler på dette området. Kommunene er det viktigste forebyggende leddet for all kriminalitet, og det er derfor skuffende at de ikke settes bedre i stand til å prioritere dette arbeidet enda høyere i tiden framover.

Et av tiltakene som Stortinget sluttet seg til da en behandlet handlingsplanen, var tiltak nr. 20, som var å sende på høring forslag om å strafferegulere privatpersoners deltakelse i væpnet konflikt. Det er en samlet komité som støtter regjeringens forslag til endringer i straffeloven som omhandler militær virksomhet i bl.a. væpnet konflikt. Komiteen er i likhet med regjeringen opptatt av å innføre endringer i straffeloven som vil ha preventiv virkning, slik at privatpersoner avstår fra å delta i framtidige stridshandlinger i væpnet konflikt.

Formålet med bl.a. å utvide forbudet mot rekruttering til militær virksomhet for en fremmed stats styrker til også å omfatte rekruttering til en ikke-statlig styrke eller gruppe er å hindre at enkeltpersoner drar ut som fremmedkrigere og kommer tilbake som voldelige radikalisererte og som en mulig trussel mot sikkerheten her hjemme. Forbudet vil gi klart uttrykk for at samfunnet ikke aksepterer at nordmenn reiser til utlandet for å delta i grove voldshandlinger i en væpnet konflikt. Samtidig understrekes det at et forbud mot deltakelse i væpnet konflikt må utformes etter mest mulig objektive kriterier.

Når det gjelder de straffeprosessuelle tilpasningene, er det viktig å understreke at romavlytting etter straffeprosessloven kun kan benyttes ved mistanke om overtredelse av særskilte straffebud.

Når det er en samlet komité som står bak innstillingen, er det med bakgrunn i at alle er opptatt av å bidra til forebygging av radikalisering og trusler mot Norge, slik at en kan forhindre drap, tortur og skader på enkeltmennesker og bidra til internasjonal stabilitet.

Det er også viktig at statsråden følger opp dette arbeidet, slik at det er terrorister som faktisk er målet, og ikke eventuelle frihetsforkjempere som kjemper for menneskerettigheter og demokrati rundt omkring i verden.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [10:33:32]: La meg først takke saksordføreren for en grundig og god gjennomgang av saken. Og så tillater jeg meg også å gi uttrykk for en nyanse i forhold til forrige talers påpekning av hva som er viktigst. Jeg oppfatter at representanten Jorodd Asphjell fra Arbeiderpartiet påpeker at kommunene er det viktigste. Jeg tror med respekt å melde at det er enkeltmennesket som er det viktigste. Det er holdningen til den enkelte som avgjør hva du gjør, og hva du ikke gjør. Og så kan

man selvfølgelig si at enkeltmennesket styres av kommunen. Jeg hadde håpet at det var omvendt – fra mitt ståsted i hvert fall. Men nok om det.

Denne loven er det ikke tvil om at det også er behov for. På samme måte som i den forrige saken vi hadde, er dette en nødvendighet, rett og slett fordi man ønsker å gi et klart signal fra lovgiver og fra samfunnets side om hva som er akseptabelt, og hva som ikke er akseptabelt. Jeg tror kanskje at det beste/verste eksemplet er det som skjedde i London. Da folk som bodde i London, fant ut at det var deres egne andre og tredje generasjon som angrep dem, tror jeg det gjorde noe med dem. Jeg vet ikke om loven som sådan vil forhindre dette, men hvis loven kan forhindre én rekruttering eller ett angrep her, har loven vært en suksess etter mitt skjønn.

Det er også ambisjonen i dag, sånn som jeg forstår det, å gi et klart signal til alle som vurderer å reise ut og bidra i konflikter som ikke er aktverdige, for å bruke det begrepet, om at loven vil gjøre jobben sin. Og jobben vår, som representanter for den lovgivende forsamlingen, er å sørge for å bidra til at man har et lovverk som ivaretar og beskytter samfunnet i alle ledd. I så måte er dette et skritt i riktig retning, samtidig som man også har tatt høyde for at de som har et aktverdigg formål, fortsatt kan støtte opp om sin kamp for å bekjempe urettmessighet.

Iselin Nybø (V) [10:35:40]: Først vil jeg takke saksordføreren for en god framstilling av helheten i saken. Det som ble sagt, kan jeg i stor grad slutte meg til.

Nye bestemmelser mot fremmedkrigere vil forenkle straffeforfølgingen betydelig. Etter dagens lovverk er riktignok mange av de handlingene som blir begått, straffbare, men det er i praksis umulig å ta ut tiltale fordi det er vanskelig å bevise at handlingene faktisk har funnet sted. Å gjøre det lettere å ta ut tiltale vil også være viktig i forebyggende øyemed, derfor er det viktig det som blir vedtatt i dag.

Det er derimot noen svakheter ved forslaget, slik vi ser det, nemlig at det også kriminaliserer deltakelse i såkalt aktverdige konflikter. Det vil altså være like kriminelt å kjempe mot IS som det er å kjempe for IS. Så har man en slags sikkerhetsventil ved at statsadvokaten kan bestemme hvorvidt det skal straffeforfølges eller ikke. Det er også som Arbeiderpartiets representant sa, at formålet ikke er at man skal straffe de aktverdige handlingene. Er man frihetsforkjemper, skal man fortsatt kunne være det uten å risikere straff i ettertid. Men det kan man ikke vite i forkant, for det vil være opp til statsadvokaten om det skal tas ut tiltale eller ikke.

Det er også på denne bakgrunn at Riksadvokaten har fremmet noen prinsipielle betenkeligheter mot forslaget i sitt høringssvar. Riksadvokaten skisserer en løsning der det skal være ulovlig å delta i konflikter som har blitt kategorisert som forbudt av Kongen i statsråd, altså at det er landets politiske ledelse som må ta stilling til hvilke konflikter som er aktverdige, og hvilke konflikter som ikke er det. Den store forskjellen mellom det forslaget som ligger fra komiteen nå, og det som Riksadvokaten ønsker seg, er hvorvidt det er den politiske ledelsen i landet som skal be-

stemme hva som er aktverdige konflikter, eller om det er statsadvokaten som skal bestemme det.

Fordelen med det som ligger på bordet nå, er at det er ganske enkelt å forholde seg til. Utgangspunktet er at det er straffbart – og ferdig med det. Riksantikvarens modell – nei, jeg tror vi skal holde Riksantikvaren ganske langt unna dette (munterhet i salen) – Riksadvokatens modell vil gjøre det litt mer komplisert, for man vil på en måte måtte sjekke hvorvidt den konflikten man ønsker å delta i, står på listen som regjeringen har utarbeidet. Da vil man til gjengjeld også vite at man ikke blir straffeforfulgt når man kommer hjem.

Nå er det sånn, tenker jeg – selv om det ikke er aktuelt for mitt vedkommende – at er man villig til å dø i en krig, er det det som betyr mest, ikke om man risikerer tiltale når man kommer hjem igjen. Men det er noe med at lovene vi vedtar, skal være enkle å forstå, og de skal være ryddige for dem som eventuelt risikerer tiltale etter å ha begått visse handlinger.

I vår gruppe har vi diskutert denne saken ganske grundig, for vi synes det har vært en vanskelig sak. Det er viktig å gjøre det enkelt, det er viktig å gjøre det mulig å ta ut tiltale. Samtidig mener vi at det må være stor forutberegnelighet. Rettssikkerheten til dem vi snakker om, må ivaretas på best mulig måte. Og vi har konkludert med at vi ønsker å stemme for det forslaget som SV har fremmet, nettopp fordi vi da flytter myndigheten til å bestemme hva som er aktverdige konflikter, fra statsadvokaten over til regjeringen. Jeg tror vi alle har de samme intensjonene, men vi mener det blir mest ryddig at det er regjeringen som skal ta stilling til hvilke konflikter som skal være straffrie å delta i.

Kirsti Bergstø (SV) [10:39:59]: SV deler intensjonen i forslaget om å kriminalisere fremmedkrigere, og vi ser, i likhet med både regjeringen og komiteen, behovet for en ny lovgivning på dette området. Samtidig vil jeg presisere, i likhet med Arbeiderpartiet, at vi er opptatt av å lage et lovverk som retter seg mot terrorister, ikke frihetsforkjempere.

Som representanten fra Venstre påpekte nylig, har vi allerede et omfattende lovverk gjennom straffeloven, som dekker de fleste stridshandlinger i væpnet konflikt i utlandet. Samtidig er også deltagelse og rekruttering til terror ulovlig, men som representanten Nybø påpekte, har det vist seg vanskelig for påtalemyndighetene å framlegge bevis i denne typen saker, og det kan være vanskelig å straffeforfølge og domfelle de tilfellene. Vi ser derfor en mangel i dagens regelverk, tilfeller hvor det er ønskelig å straffeforfølge personer som har vært fremmedkrigere, men som ikke har deltatt i en terrorgruppe. Det vil lovforslaget som foreligger her, rette på, og det vil bli enklere å straffeforfølge fremmedkrigere – uavhengig av hvem de har kjempet for.

Ved enhver nykriminalisering er det etablert et prinsipp i Stortinget om å gå fram med varsomhet. Våre bekymringer knyttet til forslaget vi i dag behandler, er at det favner svært bredt og gir for lite retning til påtalemyndighetene, og at det legges opp til stor grad av skjønn hos påtalemyndighetene. Vi ønsker at det skal gjøres politiske vurderin-

ger, at det er der skjønnnet skal utvises og ligge, ikke hos påtalemyndighetene, og det mener vi er avgjørende i denne typen saker, også for å få en mest mulig entydig lovgivning. Derfor har vi foreslått en alternativ tekst. Vi foreslår i dag Riksadvokatens forslag til formulering, som komiteen er kjent med fra tidligere behandling, altså foreslår vi å endre § 145 Deltakelse i militær virksomhet i væpnet konflikt, som lyder: «Den som på rettstridig måte deltar i militær virksomhet i en væpnet konflikt i utlandet, straffes med fengsel inntil 6 år, med mindre vedkommende deltar på vegne av en statlig styrke.» Vi ønsker at § 145 skal lyde – og nå refererer jeg SVs forslag, som jeg tar opp her i dag:

«Norsk statsborger eller annen person hjemmehørende i riket, som i utlandet slutter seg til en gruppe som tar aktivt del i væpnet konflikt, straffes med fengsel i 6 år. Forbudet retter seg mot de konflikter som Kongen i statsråd har fastsatt at skal omfattes av første punkt.

Den som har forsett om å fullbyrde et lovbrudd som nevnt i første ledd, og påbegynner sin reise til området eller foretar andre handlinger som legger til rette for og peker mot gjennomføringen, straffes for forsøk. Forsøket straffes mildere enn fullbyrde overtredelse. § 16 annet ledd gjelder tilsvarende.»

Så vil jeg takke både saksordføreren for et godt framlegg og komiteen for et godt arbeid, og jeg håper at flere vil slutte seg til det forslaget vi i dag legger fram. Vi mener at det er veldig godt belyst av Riksadvokaten, og vi mener også at komiteen viser til det samme dilemmaet som SV trekker opp, og som vi ønsker å klargjøre ved å fremme forslaget vi i dag har lagt på bordet.

Presidenten: Representanten Kirsti Bergstø har tatt opp det forslaget hun refererte.

Statsråd Anders Anundsen [10:44:21]: La meg også først få takke for godt samarbeid med komiteen og et godt innlegg og god gjennomgang fra saksordførerens side. Jeg slutter meg til saksordførerens innlegg.

Det har blitt et formidabelt problem at personer reiser ut som fremmedkrigere i konflikter for å delta i militær aktivitet som skaper betydelige sikkerhetsutfordringer, ikke bare der den militære aktiviteten skjer, men også ved retur til hjemlandet. I Norge regner vi med at ca. 90 personer har reist for å delta i fremmedkrigsaktivitet i Irak/Syria-konflikten. Det viser at det har et omfang som er ganske stort.

Så er selvfølgelig utfordringen at en ved den typen stridsdeltakelse som er aktuell f.eks. i konflikten i Syria, vil tilegne seg kunnskap, innsikt og evne til å gjennomføre voldshandlinger også hjemme. Ikke minst kan en bidra til å radikalisere og rekruttere andre til fremmedkrig. Vi har sett eksempler på terrorangrep i Europa i nyere tid hvor personer som har den typen stridserfaring, står bak eller deltar i terroraksjoner på europeisk territorium. I Norge har PST og politiet prioritert kampen mot denne kriminaliteten svært høyt, og vi har nå fått flere dommer i disse sakene. Flere saker er under etterforskning, og det er viktig at vi hele tiden har et lovverk som er oppdatert og

legger til rette for at politiet kan styrke denne innsatsen ytterligere.

Dette lovforslaget er egentlig et direkte svar på dette. For som flere av talerne har vært inne på, er jo handlingene som utøves av fremmedkrigere, altså drap, terror og vold, allerede straffbare. Men det å bevise eller føre bevis i en norsk rettsal for denne typen handlinger begått i utlandet, er, som flere har vært inne på, ekstremt vanskelig – nær opptil umulig. Det å gjennomføre de endringene vi nå foreslår, og som Stortinget slutter seg til, vil gi oss et godt virkemiddel i kampen mot fremmedkrigeraktivitet.

Så har flere, både representantene Ellingsen, Nybø og siste taler, vært inne på dilemmaene dette også medfører. Det mener jeg også komiteen adresserer godt i innstillingen. Vi mener veldig tydelig at den modellen som nå er valgt, er riktig, både fordi en her er tydelig på hva som er forbudt – det er objektive vilkår for forbudet – og fordi en har en la meg kalle det en fornuftighetsklausul gjennom at det er påtale bare i de tilfellene hvor det er alminnelige hensyn som krever slik påtale. Jeg tror den modellen som SV nå foreslår, som vi også har vurdert ganske grundig underveis i dette lovarbeidet, vil skape mye større usikkerhet og uklarhet. Det vil også skape en del store utenrikspolitiske utfordringer som jeg ikke tror vi skal undervurdere konsekvensene av. Da vil en altså ha en regjering som på nasjonens vegne måtte ta konkret stilling i alle typer konflikter hvor dette kan være relevant. Det vil være en helt ny praksis, det vil sette oss i en helt ny situasjon, og jeg tror det er nødvendig å ta inn over seg hvilke konsekvenser det eventuelt vil kunne få. Jeg tror derfor det er viktig at vi lander på den løsningen som har denne, kall det godhetsklausulen som ivaretar interessen for å sikre muligheten for fortsatt legitim frihetskamp. For det er det den i praksis vil gjøre.

Så ville det selvfølgelig vært veldig enkelt hvis vi kunne laget lovverk som sa at de som er snille, ikke skal bli straffet, og at de som er slemme, skal vi straffe. Det er nok i praksis svært vanskelig, men jeg tror vi har funnet den løsningen som ligger nærmest opp til det idealet, med regjeringens forslag.

Jeg har også lyst til – kort – å være tydelig på en del av de unntakene som ligger i dette straffebudet. Det som er lov å foreta seg i væpnet konflikt i dag, skal ikke rammes av dette forslaget. Det vil f.eks. være statlige styrker, de som yter humanitær hjelp eller sanitetsbistand, eller de som kan påberope seg nødrett. Det er også et viktig poeng som justiskomiteen og saksordføreren har vært veldig tydelig på, og som jeg har vært inne på tidligere, at det bare er påtale i de sakene hvor allmenne hensyn tilsier påtale. Dette er nyskapende regelverk. Vi ligger helt i forkant i Europa, og jeg er helt overbevist om at det er flere europeiske land som kommer til å se til Norge i fremtiden, bl.a. basert på dette.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Sveinung Rotevatn (V) [10:49:46]: Det er ingen tvil om at det er ulike sider på pluss- og minussida ved dei ulike forslaga som har vore i denne saka og i denne diskusjonen her, og dette er ikkje så enkelt.

Eg har likevel eit spørsmål til statsråden kva gjeld den

løysinga som er vald, både av regjeringa og av Stortinget. For Arbeidarpartiets representant Jorodd Asphjell var oppe i stad og sa at det var viktig at statsråden sørgjer for at det ein no vedtek, skal ramme terroristar og ikkje fridomskjemparar, og det er eit ønske det er greitt å slutte seg til. Men all den tid ein no overlèt den vurderinga til påtalemakta – og ikkje til statsråden – lurar eg på korleis statsråden har tenkt å oppfylle ønsket frå representanten Asphjell.

Statsråd Anders Anundsen [10:50:36]: Som representanten Rotevatn vet, er påtalemyndigheten uavhengig i enkeltsaker, og derfor vil det være påtalemyndigheten som vil vurdere hvorvidt allmenne hensyn foreligger eller ikke. Og så har jeg stor tillit til at påtalemyndigheten er koblet på den virkelige verden, og derfor er godt i stand til å foreta en sånn type vurdering.

Presidenten: Replikskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Sveinung Rotevatn (V) [10:51:10]: Eg vil også knyte nokre kommentarar til det som dei fleste har diskutert, og som var mitt poeng i replikkskiftet no nettopp, og det er den generelle kriminaliseringa av deltaking i militær, væpna konflikt, som komiteen no går inn for. Det er klart at den løysinga har ein del fordelar, bl.a. at no er det objektivt sett forbode å vere både fridomskjempar og terrorist. Det er jo greitt å halde seg til, og så kan det tenkjast at påtalemyndigheita finn på å gjere unntak i enkelttilfelle. Men nettopp det er også problematisk.

Berre aller først må eg seie at det vi no diskuterer, er eit stykke på veg ei litt teoretisk øving, all den tid det uansett er straffbart å slutte seg til terrororganisasjonar og – ikkje minst – utføre dei handlingane som ein vil utføre i krig og konflikt. Så det ein her diskuterer, er slik eg oppfattar det hovudsakeleg ein måte å effektivisere straffefølginga på, og kanskje forenkle bevistemaet på, og det er ein heilt grei diskusjon. Men det er greitt å ha med seg det i mente – som også representanten Nybø var inne på – at å få sjå ein allmennpreventiv effekt her mot enkeltpersonar som set liv så til dei grader i fare ved å reise ut og utsetje seg for risiko, det skal ein nok – dessverre – ikkje har for store forhåpningar til.

Men det som er det vanskelege spørsmålet, er dette med førehandsvurdering for norske borgarar idet dei då tek den avgjerda dei eventuelt gjer om å reise ut og delta i ein væpna konflikt. Då vil ein altså ikkje vite om det er lovleg eller ikkje før i etterkant. Så kan ein jo seie at vi har full tillit til påtalemakta, og at dei tek kloke vurderingar, som statsråd Anundsen sa i sitt svar til meg nettopp, der han avviser at han kan gjere den typen vurderingar som Arbeidarpartiet bad han gjere.

Det er altså også slik at påtalemakta ved Riksadvokaten ikkje ønskjer det ansvaret og i si høyring har sagt at det er prinsipielt tvilsamt og bede om ei anna løysing. Det er den løysinga som SV har foreslått i dag, og som Venstre kjem til å stemme for. Det kjem nok av at det vi her snakkar om – i tillegg til at det er eit spørsmål om førehandsvurde-

ring – er eit ganske grunnleggjande politisk spørsmål, altså kva type konflikthar vi synest det bør vere straffbart å delta i eller ikkje, og om den politiske vurderinga skal liggje hos påtalemyndigheita, som er uavhengig, eller hos folkevalde politikarar. Eg synest ikkje det er gjeve at den løysinga komiteen har valt, er den beste, for å seie det sånn, iallfall ikkje når den same påtalemyndigheita ikkje ønskjer det ansvaret.

Så vil nok sannsynlegvis det forslaget som SV har kome med, bli stemt ned i dag, og då får eg vel leggje til for ordens skyld at Venstre kjem subsidiært til å stemme for komiteinnstillinga.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [10:54:17]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i politiloven (utnevning av visepolitimestere på åremål) (Innst. 258 L (2015–2016), jf. Prop. 60 L (2015–2016))

Ulf Leirstein (FrP) [10:54:49]: Denne saken legges fram av en enstemmig justiskomite. Det dreier seg om endringer av politiloven for å presisere at også visepolitimestere skal utnevnes på åremål i seks år, med mulighet for ytterligere forlengelse med seks nye år.

Dette er en oppfølging av politireformen, som et bredt flertall i Stortinget står bak. Det kan virke som en liten sak, men dette er en viktig del av det fokuset som justiskomiteen, regjeringen og Stortinget har hatt på dette med å dyrke fram ledelse og kultur i politiet og å sørge for å ansvarliggjøre lederne våre, og at de skal få de mulighetene til å følge opp og være politiledere i de nye distriktene.

Jeg er glad for at det er en enstemmig komité som står bak denne lovendringen, som er et viktig skritt i oppfølgingen av en viktig politireform.

Jorodd Asphjell (A) [10:56:00]: I likhet med Ulf Leirstein mener jeg også at det er godt at det også i denne saken er en enstemmig komité som legger fram innstillingen.

Men når vi nå behandler Prop. 60 L for 2015–2016, som omhandler endringer i politiloven, nærmere bestemt utnevning av visepolitimestere på åremål, er det viktig å skru klokken litt tilbake, til 10. juni 2015, da Stortinget behandlet Prop. 61 LS for 2014–2015, om trygghet i hverdagen, altså nærpoltireformen, hvor Stortinget besluttet å redusere antallet politidistrikter fra 27 til 12, med begrunnelse i å skulle utvikle «et bedre og mer moderne politi, som jobber mer effektivt, som er bedre rustet til å møte fremtidens kriminalitetsutfordringer og som skaper trygghet der folk bor og ferdes».

Regjeringen har gjennom dette vedtaket et viktig ansvar for å nå de målsettingene som Stortinget så tydelig har satt gjennom dette vedtaket – målsettinger som politiet selv, kommunene og ikke minst samfunnet har store forventninger til. Derfor er det bekymringsfullt når en mottar bekymringsmeldinger om oppfølgingen av disse klare målsettingene.

Når en samlet komité slutter seg til forslaget om å utnevne framtidens nye politimestere på åremål, er det også med bakgrunn i debatten rundt endring i kultur, ledelse og åpenhet i politiet.

Nye politidistrikter, ny struktur og ny organisering skal sikre bedre og bredere kompetanse innenfor forebygging, etterforskning og operative tjenester. Endringene som etaten står overfor, vil kreve et dynamisk lederskap, med stadige krav til utvikling og fornyelse.

Arbeiderpartiet har merket seg at de aller fleste høringsvarene har sluttet seg til forslaget om å innføre åremålsstillinger på seks år for visepolitimestere, med mulighet til forlengelse én gang for en periode på seks år. Arbeiderpartiet slutter seg også til begrunnelsen for at visepolitimestere skal utnevnes av Kongen i statsråd.

Endringene som politietaten står overfor, vil kreve dynamisk lederskap, og visepolitimesterne vil få en tydeligere og mer reell lederoppgave, og vil være politimesterens stedfortreder og ha en klar støttefunksjon som hovedoppgave.

Dette er grunnlaget for vår vurdering og vår innstilling. Så med bakgrunn i det som er sagt og lagt til grunn, vil Arbeiderpartiet slutte seg til tilrådingen fra en enstemmig komité.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [10:58:38]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i forvaltningsloven mv. (administrative sanksjoner mv.) (Innst. 243 L (2015–2016), jf. Prop. 62 L (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Hårek Elvenes (H) [10:59:28] (ordfører for saken): Utgangspunktet er at straff skal ilegges av domstolene. På en rekke områder finnes det i dag hjemmel for at forvaltningen kan ilegges straffelignende reaksjoner, definert som administrative sanksjoner.

Et hovedmål med proposisjonen er å legge til rette for mer enhetlig behandling av saker der administrative sanksjoner benyttes innenfor rettslige rammer. Proposisjonen inneholder ikke forslag til nye hjemler for administrative sanksjoner og reaksjoner.

Utgangspunktet i norsk rett er at straff skal ilegges av domstolene, men at administrative sanksjoner ofte kan være et riktig alternativ til straff og straffeforfølgning.

Forutsetningen for bruk av administrative sanksjoner

må være at det er rettssikkerhetsmessig forsvarlig, og at administrative sanksjoner ikke bør brukes dersom mindre inngripende tiltak som pålegg eller tvangsmulkt vil sikre overholdelse av lovgivningen.

En samlet komité stiller seg bak proposisjonen om at administrative sanksjoner som utgangspunkt bare brukes ved mindre alvorlige lovbrudd. Overfor foretak, derimot, er det større rom for bruk av disse sanksjonene, men her gjelder også kravene til rettssikkerhet. De nye reglene vil samlet sett sette nødvendige rettslige rammer for bruken av administrative sanksjoner.

En enstemmig komité er enig i forslaget om nytt kapittel i forvaltningsloven for saker om administrative sanksjoner. Det nye kapitlet skal sikre at reglene kommer til anvendelse i alle sektorer av forvaltningen, med mindre særlovene selv gjør unntak. Dette gir mer enhetlig og oversiktlig regelverk, som setter ordningen med administrative særreaksjoner i system.

En samlet komité understreker at de nye reglene i forvaltningsloven er et viktig tiltak for å trygge rettssikkerheten for enkeltpersoner og virksomheter som utsettes for administrative sanksjoner fra forvaltningen.

For at de nye reglene skal fungere etter sin hensikt – og det bør jo være hensikten, for å si det slik – er det nødvendig å framheve viktigheten av at forvaltningsorganet har rett kompetanse, og at de riktige systemene eksisterer for korrekt saksbehandling. Å gi myndighet til bruk av administrative sanksjoner bør begrenses dersom det er uklart hvorvidt det aktuelle forvaltningsorganet har den nødvendige kompetansen for å gjennomføre en saksbehandling som på alle mulige måter ivaretar rettssikkerheten.

Til slutt: Det har ved en inkurie sneket seg inn en feil i merknadene. Det dreier seg om spalte 2 på side 4, avsnitt 4, i merknadene. Der står det:

«Disse sanksjonene kan være overtredelsesgebyrer eller pønalt pregede tilbakekall av offentlige tillatelser, også kalt administrativt rettighetstap.»

Så kommer poenget:

«Eksempler på dette kan være tilbakekall av skjenkebevilling eller byggetillatelse.»

Tilbakekalling av byggetillatelse er ikke å betrakte som et administrativt rettighetstap, ei heller som en administrativ sanksjon.

Jorodd Asphjell (A) [11:03:21]: Også i denne saken er det en enstemmig komité, så det er et godt samarbeid i justiskomiteen mellom alle partiene.

Når vi i dag behandler Prop. 62 L om endringer i forvaltningsloven, som omhandler administrative sanksjoner mv., er det med henblikk på å legge til rette for en mer helhetlig behandling av saker om administrative sanksjoner.

Det var en veldig riktig og god presisering saksordføreren her hadde, knyttet til dette med tilbakekalling av byggetillatelser.

Betryggende rettslige rammer og oppfyllelse av de krav til rettssikkerhet som følger av Grunnloven og internasjonale konvensjoner må legges til grunn, da i første rekke Den europeiske menneskerettighetskonvensjonen, EMK.

Vi har i dag et bredt spekter av hjemler i særlovgivnin-

gen som åpner for at forvaltningen kan ilegge straffelignende reaksjoner overfor enkeltpersoner eller virksomheter i form av såkalte administrative sanksjoner. Dette ble det gjort godt rede for.

Komiteen understreker at straff i all hovedsak skal ilegges av domstolene, men at administrative sanksjoner kan være et riktig alternativ til straff og straffeforfølgning i enkeltsaker.

Arbeiderpartiet vil løfte fram noen forhold, som bl.a. punkt 12, Særskilte bestemmelser om sanksjonsfrihetsgrunner og personlige forutsetninger for ansvar. I punkt 12.4 drøfter departementet bl.a. hvorvidt det bør være en nedre aldersgrense for å kunne ilegge en administrativ sanksjon. Jeg registrerer at departementet lander på at de ikke vil foreslå en nedre aldersgrense for å kunne ilegge en administrativ sanksjon, men sier i stedet at dette bør løses særskilt om det oppstår et praktisk behov, og det vises bl.a. til veitrafikkloven.

Dette synes jeg er et punkt som i det minste fortjener en kommentar eller en merknad, all den tid flere av sanksjonene er ment å ha en pønalt effekt og at flere av de administrative sanksjonene er ment å erstatte ulike straffer og straffalternativ, der det vil være en nedre strafferamme.

Hvis statsråden i sitt innlegg kunne gitt en utdypning av dette punktet og hvordan departementet vil følge opp hvis det skulle oppstå særskilte behov som trenger en praktisk løsning, hadde det vært flott.

Arbeiderpartiet vil også henlede oppmerksomheten mot punkt 24.1, Gjeldende rett, i proposisjonen. Det omhandler at administrative sanksjoner ikke utløser rett til fri rettshjelp. Vi vil da kunne oppleve at enkeltpersoner ikke ser seg råd til å bringe en sak inn for domstolene da det kan bli veldig kostbart. Er dette en endring av dagens lovverk? Og kan dette eventuelt svekke rettssikkerheten for enkelte hvis de ikke ser seg råd til å forfølge en sak inn til domstolene? Det hadde vært fint om statsråden hadde hatt mulighet til å dele sitt syn rundt denne problematikken og om hvordan departementet vil følge opp bestemmelsene hvis praksisen skulle vise seg å få uheldige konsekvenser for enkeltmenneskers rettssikkerhet.

Komiteen understreker at de nye reglene i forvaltningsloven skal trygge rettssikkerheten for enkeltpersoner og virksomheter som utsettes for administrative sanksjoner fra forvaltningen. Komiteen vil understreke at jo mer inngripende sanksjonene er, jo viktigere er det at lov, forskrift og eventuelle retningslinjer for saksbehandling er utformet slik at det blir så liten tvil som mulig rundt objektivitet og uavhengighet i forvaltningsorganet.

Ulf Leirstein (FrP) [11:07:13]: La meg aller først få takke saksordføreren for et meget grundig og godt innlegg. Det som burde bli sagt, ble sagt, så egentlig kunne man kanskje latt være å tegne seg. Men man har jo ofte lyst til å fylle på litt allikevel.

Jeg har også lyst til å takke justisministeren, for han har hatt et personlig engasjement i denne saken, har jeg registrert. Jeg vet ikke om det er fordi han har opplevd veldig mange administrative sanksjoner – jeg antar at det ikke er av den grunn, men fordi dette faktisk også er en rettssikker-

hetsreform. Det er et viktig poeng. Saksordføreren utdypet dette meget godt i sitt saksordførerinnlegg.

Administrative sanksjoner er negative reaksjoner som kan ilegges av et forvaltningsorgan, som retter seg mot en begått overtredelse av lov, forskrift eller individuell avgjørelse. Administrative sanksjoner regnes som straff etter Den europeiske menneskerettskonvensjon. Utgangspunktet er at straff skal ilegges av domstolene. På en rekke områder finnes det i dag hjemmel for at forvaltningen kan ilegge straffelignende reaksjoner, som vi da behandler i dag.

Jeg registrerer at i proposisjonen gir departementet anbefalinger om når det er aktuelt å bruke administrative sanksjoner som alternativ til straff, særlig ved brudd på offentligrettslig reguleringslovgivning. Det er viktig for rettssikkerheten at regelverket nå gjennomgås med tanke på en helhetlig framstilling av reaksjoner som grenser opp mot straff.

De nye reglene vil øke rettssikkerheten rundt bruken av administrative sanksjoner – derfor bør vi også kalle dette en rettssikkerhetsreform – saksbehandlingsgarantier ved forvaltningens behandling av sakene og utvidet domstolsprøving sammenlignet med det som tradisjonelt følger av norsk rett. Et økt fokus på rettssikkerhet har vært viktig for Fremskrittspartiet, og jeg er glad for at vi har en enstemmig komité i denne saken.

Avslutningsvis har jeg lyst til å trekke fram et eksempel på at rettssikkerheten bedres. Det er forslag til ny § 48, der forvaltningen pålegges å orientere om vernet mot selvinkriminering. Dette vernet er en helt essensiell rettssikkerhetsgaranti. Det er viktig at det nå formaliseres og lovfestes en plikt for forvaltningsorganet om å informere om muligheten for selvinkriminering i disse tilfellene.

Jenny Klinge (Sp) [11:09:50]: Det finst allereie i dag fleire heimlar i særlovgeving som opnar for at forvaltninga kan leggje administrative sanksjonar, som overtredingsgebyr eller tilbakekalling av offentlege tillatingar. Slike sanksjonar blir brukte oftare og oftare som eit alternativ til strafferettsleg forfølgning. Som det har vore nemnt her, er vi salig einige i komiteen i denne saka, så eg skal ikkje halde eit langt innlegg, men eg har lyst til å trekke fram nokre ting som vi i Senterpartiet er opptekne av.

Hovudformålet med forslaget er å leggje til rette for at saker om administrative sanksjonar blir meir einskapleg og betryggjande behandla. Det skal òg leggjast til rette for at rettssikkerheitsgarantiar blir etterlevde i praksis, rettssikkerheitsgarantiar som følgjer av Grunnlova og internasjonale menneskerettskonvensjonar, inkludert Den europeiske menneskerettskonvensjon, EMK.

Eg vil understreke at bruken av slike sanksjonar må vere rettssikkerheitsmessig forsvarleg, og at dette ikkje bør bli brukt dersom mindre inngripende tiltak er tilgjengelege og vil vere tilstrekkelege for å sikre at lovgjevinga blir følgd opp. Det er svært viktig at det blir teke høgd for viktige rettssikkerheitsgarantiar, som forbod mot dobbel straffeforfølgning, vern mot sjølvinkriminering og adgang til domstolsprøving.

Å gje myndigheit til bruk av administrative sanksjonar

bør avgrensast dersom det er uklart om det aktuelle forvaltningsorganet har den nødvendige kompetansen. I tillegg vil eg framheve at det bør inngå reglar om forelding når nye særlover blir forberedte eller endra.

Statsråd Anders Anundsen [11:11:40]: La meg også få takke saksordføreren for et godt innlegg og godt samarbeid og ikke minst komiteen for enstemmig tilslutning. Representanten Asphjell var inne på at det var et godt samarbeid i komiteen, og det skapte enstemmighet. Det er veldig bra. Jeg får vel tillate meg på regjeringens vegne å si at regjeringen bidrar med å legge grunnlaget ved å sende gode saker til Stortinget! Resultatet er oppløftende.

Vi har vært opptatt av handlekraft i veldig mange andre saker. Derfor er det for fristende til at jeg kan la det være, men dette er en oppfølging av NOU 2003: 15 Fra bot til bedring. I 16 år har mange etterlyst oppfølgingen av Fra bot til bedring og å få det rammeverket på plass som Stortinget nå enstemmig slutter seg til. Det er jeg veldig glad for. Det er et omfattende arbeid som ligger bak det som nå legges frem, og det vil bidra til å gjøre håndhevelsen av regelverk mer effektivt. Det som på mange måter er hovedhensikten bak denne proposisjonen, er at en i tillegg til straff skal kunne håndheve regelverk mer effektivt gjennom bruk av administrative sanksjoner der det passer best.

Det er riktig som flere av talerne har vært inne på, at det har gått i retning av økt bruk av administrative sanksjoner i særlovgivningen, uten at en har hatt et generelt rammeverk på plass. Derfor er det veldig bra at vi nå i forvaltningsloven får det rammeverket på plass, sånn at en i fremtidig særlovgivning kan forholde seg til de rammene som ligger i forvaltningsloven. I tillegg vil dette, tror jeg, bidra til en mer enhetlig oppfølging av hvordan administrative sanksjoner og hjemler skal utformes og overholdes. Sånn sett er det et bidrag til forenklingsarbeidet også.

Reglene i forvaltningsloven om administrative sanksjoner skal kun gjelde saker som angår straff i EMKS forstand. Det må trekkes en grense mot andre forvaltningsreaksjoner, typisk der det straffende preget ikke er fremtredende. Det kan i noen tilfeller være vanskelig, men jeg mener at proposisjonen vil bidra til god veiledning på dette punktet.

Komiteen understreker også betydningen av foreldelsesregler som rettssikkerhetsgaranti, og den uttaler at bestemmelser om foreldelse bør inngå ved forberedelse av nye særlover eller endring av disse. Jeg slutter meg til det utgangspunktet. Samtidig vil jeg framheve at det praktiske behovet for foreldelsesregler nok kan variere en god del etter ulike sanksjonsordninger.

I tillegg til forslagene om lovendringer, som ligger an til å bli enstemmig vedtatt, inneholder proposisjonen en egen meldingsdel, der det gis anbefalinger om hvorvidt nye hjemler for administrative sanksjoner bør innføres, og hvordan reglene i så fall skal utformes i den enkelte særlov. Det er et hovedpoeng at administrative sanksjoner bør innføres der det er forsvarlig, og jeg er tilfreds med at også komiteen er opptatt av det. Lovendringen sikrer, sammenholdt med anbefalingene, en enhetlig tilnærming til admi-

nistrativ sanksjonering, noe som igjen sikrer likebehandling i stort. Jeg håper at disse endringene og retningslinjene kan være til hjelp både for forvaltning og storting i de lovsakene som kommer i årene fremover.

Så er det naturligvis slik at eventuelle rettssikkerhetsutfordringer eller utfordringer som vil dukke opp underveis, i stor grad vil måtte adresseres i fremtidig lovgivning på dette området – som oppfølging av representanten Asphjells spørsmål. Det vil måtte hensyntas i de aktuelle fremtidige lovproposisjoner. For det er ikke endringer i selve særreaksjonssystemet som allerede er etablert i særlovgivningen, dette gjelder, men det vil være retningsgivende for det som kommer fremover.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [11:15:41]

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i forvaltningsloven (forbud mot bruk av barn som tolk) (Innst. 230 L (2015–2016), jf. Prop. 65 L (2015–2016))

Presidenten: Første taler er Jan Arild Ellingsen, som fungerer som sakens ordfører.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [11:16:09]: Det er tydelig at justiskomiteen er inne i en god stim, så jeg skal fortsette i samme retning. Dette er en enstemmig sak, som vi selvfølgelig forventer at et samlet storting slutter seg til. Man kan vel kanskje også si at det er ulik viktighetsgrad på sakene man behandler, men for dem som berøres, er den saken som berører dem mest, den aller viktigste.

Den saken som jeg skal legge fram nå, omhandler et lovforbud mot å bruke barn som tolk mellom forvaltningen og private. Man kan jo kanskje stille spørsmålet: Hvorfor har vi ikke gjort dette før? Svaret får eventuelt ligge i lufta, men vi gjør det i dag, og det er et skritt i riktig retning. Det viktigste med det er at man forhindrer at barn kan settes i en lojalitetskonflikt mellom sine nærmeste og forvaltningsapparatet. Det vil være urimelig og kan i hvert fall føre til situasjoner og opplevelser som barn ikke skal utsettes for. I så måte ryddes det opp i det.

I tillegg er det vel sånn at når man har bruk for en tolk, skal tolken ha den nødvendige kompetansen til å sikre den parten han eller hun skal forestå tolkingen for. Det gjør man igjen ved å si at barn ikke skal gjøre det, det skal altså brukes et profesjonelt tolkeapparat.

Heldigvis er det samtidig tatt inn et unntak som går på nød og nødbestemmelser. Det er en selvfølge at man kan ikke lete etter en tolk hvis en krise oppstår – da gjør man det beste ut av situasjonen der og da og sørger for at man løser ting umiddelbart.

Med dette anbefaler jeg atter en gang en samlet innstilling fra justiskomiteen.

Lise Wiik (A) [11:18:06]: Kartlegginger utført av IMDi viser at barn blir brukt som tolk ved flere anledninger. Det gjelder offentlige kontorer, hos fastleger, i barne-

vernet, i straffesakskjeder, i grunnskolen og ved Nav-kontorer, der det er åpenbart at barn i funksjon som tolk kan bli involvert i vanskelige sider ved voksnes livssituasjon, som barn ikke skal belastes med.

Dette er en praksis som ikke kan fortsette. I dag er det ikke lovfestet noe forbud mot bruk av barn som tolk i gjeldende lovgivning, men det følger av Grunnloven § 104 annet ledd at barnets beste skal være grunnleggende hensyn ved handlinger og avgjørelser som berører barnet. Barns beste er også et prinsipp i FNs barnekonvensjon. Tolkning er også en profesjon. Det er et fag som det kreves tolkefaglige kvalifikasjoner for å utføre, og det er åpenbart at barn ikke innehar disse formelle kvalifikasjonene. Det vil derfor alltid være en fare for at informasjon misoppfattes, og at saker ikke blir godt nok belyst.

Departementet foreslår nå – gledelig – å lovfeste et forbud i forvaltningsloven mot bruk av barn som tolk eller som formidler av informasjon mellom forvaltningen og private. Komiteen er enstemmig i sin støtte til det framlagte forslaget.

Det vil medføre økonomiske konsekvenser å bruke profesjonelle tolker i større omfang, men det legitimerer ikke bruk av barn i tolketjeneste. Jeg forventer derfor at regjeringen følger opp de økonomiske konsekvensene og sørger for det økonomiske handlingsrommet som er nødvendig for utdanning og bruk av profesjonelle tolker.

Jeg vil også peke på komiteens klare syn om at samtykke fra voksne familiemedlemmer, eller fra barnet selv, ikke kan frita forvaltningsorganet for forbudet i loven. Barn må få være barn og ikke bli pålagt å utføre tjenester som er voksnes ansvar.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [11:20:26]

Innstilling fra justiskomiteen om Samtykke til 1) inngåelse av avtale mellom EU og Island og Norge om anvendelse av visse bestemmelser i rådsbeslutning 2008/615/JIS og rådsbeslutning 2008/616/JIS av 26. november 2009, 2) inngåelse av avtale mellom Norge og USA om styrket samarbeid om forebygging og bekjempelse av alvorlig kriminalitet av 8. mai 2012 (Innst. 225 S (2015–2016), jf. Prop. 54 S (2015–2016))

Margunn Ebbesen (H) [11:21:18] (ordfører for saken): Jeg takker komiteen for et veldig godt samarbeid i denne saken også. Vi er utrolig dyktige, og har en veldig god regjering, selvfølgelig!

Det er en enstemmig komité som i dag slutter seg til regjeringens forslag om samtykke til inngåelse av to avtaler om politisamarbeid, med henholdsvis EU og USA. Saken har vært forelagt utenriks- og forsvarskomiteen, som slutter seg til justiskomiteens innstilling uten ytterligere merknader.

Gjennom denne saken behandler vi som sagt to avtaler om politisamarbeid, med henholdsvis EU og USA. Avtalen mellom EU og Norge – Prüm-avtalen – innebærer

norsk tilslutning til mesteparten av EUs regelverk i de såkalte Prüm-beslutningene. Avtalen mellom Norge og USA – PCSC-avtalen – gjelder styrket samarbeid om forebygging og bekjempelse av alvorlig kriminalitet.

Prüm-avtalen innebærer norsk tilslutning til mesteparten av EUs regelverk i de såkalte Prüm-beslutningene, mens PCSC-avtalen inneholder en egen regulering av hvordan samarbeidet mellom Norge og USA skal foregå. Begge avtalene omhandler bl.a. direkte søketilgang for partenes politimyndigheter i referansedata fra hverandres DNA- og fingeravtrykkregistre for kriminalitetsbekjempelse.

Gjennom komitébehandlingen viser komiteen til proposisjonen, hvor det står at det må antas at Prüm-beslutningene vil få stadig økende betydning for politisamarbeidet i Europa, og at dersom Norge har dårligere samarbeidsformer enn andre Schengen-stater, kan det føre til at Norge blir et mer attraktivt land for kriminelle å operere i eller ut fra.

Når det gjelder PCSC-avtalen med USA, har USA som en del av sitt visumfrihetsprogram krevd at alle stater som ønsker å delta i dette programmet, inngår en PCSC-avtale om styrket samarbeid om forebyggelse og bekjempelse av alvorlig kriminalitet.

Statsråd Anders Anundsen [11:23:38]: Noen ganger kan man få inntrykk av at noen av tilslutningsavtalene har et veldig formelt preg, men Prüm-avtalen, som gjelder tilslutning til samarbeid med EU-landene, har en ganske stor realitet.

Jeg vil takke saksordføreren for en god gjennomgang av realitetene i saken, for det handler rett og slett om å styrke det internasjonale politisamarbeidet i Europa. Jeg er veldig fornøyd med at vi har fått til denne tilslutningsavtalen, at vi nå endelig får sanksjonert den og får sørget for at Norge får så gode samarbeidsmuligheter med europeisk politi som det er behov for å ha.

Vi har en situasjon hvor organisert kriminalitet og annen alvorlig kriminalitet i mye større grad enn tidligere er grenseoverskridende. Tidligere hadde man bander som gjennomførte ulike kriminell aktivitet, også velorganisert, innenfor norske grenser, men det symptomatiske nå er at den kriminaliteten ikke lenger forholder seg til landegrenser. Det er avgjørende at vi har et nært og godt politisamarbeid, og dette vil gi gode praktiske rammer for det.

I tillegg inneholder Prüm-avtalen bestemmelser om bistand mellom avtalelandene, som kan være viktig også for Norge i bestemte situasjoner og sikre en plattform for den bistanden som kan være avgjørende i ulike beredskaps-sammenhenger.

Jeg har også lyst til kort å nevne at PCSC-avtalen med USA er en avtale som amerikanske myndigheter har vært veldig opptatt av skal komme på plass, bl.a. som en del av – som saksordføreren også riktig pekte på – videreføringen av Visa Waiver-programmet, som Norge er en del av. Det at vi nå får et enda tettere og nærmere søkesamarbeid, er veldig positivt. Når det gjelder PCSC-avtalen, vil søkemuligheten der i praksis dreie seg om fingeravtrykk, ikke

DNA, slik situasjonen er i dag, på grunn av amerikansk lovgivning. Det kan jo endre seg etter hvert.

Det er faktisk en ganske stor dag i dag for kampen mot organisert og alvorlig kriminalitet og terror.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [11:26:01]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Anette Trettebergstuen, Stine Renate Håheim og Lene Vågslid om kvinner i fengsel (Innst. 264 S (2015–2016), jf. Dokument 8:56 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det innenfor den fordelte taletid blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Margunn Ebbesen (H) [11:26:59] (ordfører for saken): Dette gjelder et representantforslag fra Arbeiderpartiet som omhandler kvinner i fengsel. Forslagene står mindretallet, Arbeiderpartiet og Senterpartiet, bak, og jeg regner med at de selv vil redegjøre for sine forslag. For øvrig er alle partiene opptatt av forholdene for kvinner i fengsel.

Det må ikke herske noen tvil om at Høyre er opptatt av at kvinner og menn skal ha likeverdige forhold under straffegjennomføringen. Høyre ser på dette som så selv sagt at vi ikke alltid ser oss nødt til å gjenta det viktige budskapet i alle sammenhenger, men vår politikk ligger fast: Kvinner og menn skal ha likeverdige forhold. Likedan er det selv sagt at kvinner skal være trygge for at når kriminalomsorgen har ansvaret for straffegjennomføringen, skal det også legges opp til tiltak som rehabiliterer på en god måte, slik at de ikke utsettes for trakassering eller vold under straffegjennomføring.

Det har ikke manglet på rapporter, innstillinger og formelle styringsdokumenter opp gjennom årene som har påpekt manglene i forholdene for kvinner under kriminalomsorgen, sist i rapport fra KDI i fjor, som understreker at kvinner skal sitte i varetekt og gjennomføre straff i egne enheter, tilrettelagt for kvinners behov. Høyre imøteser derfor strategien fra KDI som skal utarbeides i år, med tiltak for innsatte og domfelte kvinner.

Da vi overtok regjeringskontorene, var det 1 200 betingede dommer i soningskø. Regjeringen har i samarbeid med samarbeidspartiene satt i verk ulike tiltak med fokus på å få ned soningskøene, for dermed å sikre en raskere utvikling av dommene, men ikke minst hjelpe personene raskere over i et liv etter endt soning. Den høye soningskøen

og dekningsgraden i fengslene bidro også i stor grad til et stort press på hvordan straffegjennomføringen ble utført.

Det er prisverdig at Arbeiderpartiet er opptatt av kvinners forhold i fengslene i dag, men hadde de vært like opptatt av dette mens de satt i regjeringskontorene, hadde de kanskje kommet lenger med etablering av nye fengselsplasser før de forlot regjeringskontorene. Vår regjering leverer nå godt på etablering av nye fengselsplasser samt ved inngåelsen av leieavtalen med Nederland. Siste skudd på stammen ble presentert gjennom revidert nasjonalbudsjett i går, hvor det foreslås bevilget 10 mill. kr til prosjektering av nytt fengsel i Mandal. Nå er soningskøen under det halve og dekningsgraden nede i ca. 95 pst. Dette er viktig for også å kunne gi kvinner bedre soningsforhold.

Det er fortsatt få kvinner i fengsel sammenlignet med menn, og de blir færre. Antall nyinnsatte kvinner i fengsel i 2014 var 773, noe som utgjorde 8,4 pst. av alle innsattelser. Til sammenligning var antallet nyinnsatte kvinner 872 i 2013. Dette viser at det er en positiv utvikling.

Så vet jeg at det foreligger mange gode planer for nye fengselsbygg rundt om i landet. I Trondheim foreligger det gode planer, det samme i Skodje på Sunnmøre og på Ilseeng, og ikke minst er det ønsket et nytt fengsel i Ofotenregionen – for bare å nevne noen. Vi har mye å ta tak i, og vi skal gjøre en god jobb videre. Nå ser vi fram til opptrappingsplanen som skal svare på noen av utfordringene når det gjelder soningskapasitet og fengselsbygg framover.

Så ønsker jeg også å kommentere at det forslaget som foreligger fra Venstre i denne saken, kommer Høyre til å støtte.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Kari Henriksen (A) [11:31:07]: Takk til saksordfører for en ryddig behandling og for velvillighet i komiteen til å gi rom for høring i denne saken.

Forholdene for kvinner i fengsel må tas alvorlig, og det er tre ting som må gjøres: Vi må ha flere enheter for kvinner, egne fengsler, vi må ha bedre behandling for traumer og psykiske sykdommer, og oppfølging av anbefalingene i Kriminalomsorgens rapport. Likeverdige forhold for kvinner og menn under kriminalomsorgens ansvar, må komme på plass raskt.

Kvinner i fengsel utgjør, som saksordføreren sa, rundt 8–10 pst. av fangepopulasjonen, og flere kvinner soner i kjønnsblandede fengsler. Og la det ikke herske noen tvil; kvinner som begår kriminalitet, skal sone sin straff, på lik linje med andre. Men de skal også ha de samme mulighetene til virksom rehabilitering, skolegang og aktivitet som menn under soning.

Bredtveit, med rusmestringsenhet, Ravneberget og Sandefjord er rene kvinnefengsler med ca. 120 plasser. Ravneberget og rusmestringsenheten på Bredtveit ble begge realisert under Stoltenberg-regjeringa.

I blandede fengsler er kvinnene en minoritet. Meld. St. 37 for 2007–2008, som Stoltenberg-regjeringa la fram i 2008, peker på de spesielle utfordringene kvinner har under soning: Sykelighetsgraden er høyere, for både fysis-

ke og psykiske sykdommer. Flere har ubehandlede traumer etter overgrep og vold, utstøting skjer oftere, og graden av skam er større. Stigma knyttet til rollen som mor og samtidig kriminell, f.eks., er vanskelig. Sosialt, økonomisk og helsemessig er de dårligere stilt enn menn som soner. Undersøkelser viser at arbeidstilbudene har vært tradisjonelt kjønnsstereotype, som rengjøring, matlaging, syng og håndarbeidsaktiviteter som ikke inngår i noe utdanningsløp.

Kvinnene trenger en rehabilitering som tar utgangspunkt i den enkelte og setter dem i stand til å klare seg selv når de kommer ut. Slik er det ikke i dag.

Rehabiliteringa må hindre at traumene mange av kvinnene har som volds- og overgrepsofre, ikke ødelegger muligheten for å kunne rehabiliteres. Derfor har Arbeiderpartiet i våre alternative budsjetter bevilget 10 mill. kr for å bedre tilgangen til psykisk helsehjelp og behandling for kvinner.

Kvinner utsettes også for vold, overgrep, trusler og trakassering mens de soner. Det er ikke akseptabelt. De får i mindre grad delta på likestilte aktiviteter i blandede fengsler fordi logistikken blir for utfordrende. Kvinner får mindre fellesskap. Programvirksomheten er redusert i flere fengsler, og mange steder er programvirksomheten for kvinner faktisk kuttet helt ut.

Jeg har besøkt Bredtveit, Ravneberget og fengsler der kvinner soner sammen med menn, og jeg har lyttet til frivillige som arbeider med kvinnelige innsatte, som JURK, og snakket med ansatte. De forteller at det nå går i feil retning. Situasjonen blir ikke bedre, den blir verre. Heller enn å redusere, så øker regjeringas mangel på handling faren for gjentakelseskriminalitet og opprettholdelse av elendige levekår for kvinner.

Denne regjeringa har hatt ansvar for kriminalomsorgen i snart tre år. Dessverre ser vi at kvinner ikke er prioritert. I Meld. St. 12 for 2014–2015, om kapasitet i kriminalomsorgen, utgjør omtalen av kvinner ca. en kvart side. Regjeringa har her, som i likestillingspolitikken, levert en adekvat problembeskrivelse uten tiltak. Opptrappings- og utfasingsplanen, som vi har ventet på, er kokt ned til en to-siders omtale i revidert budsjett, og kvinner er ikke engang nevnt.

Jeg blir litt usikker når representanten fra Høyre etterlyser en opptrappingsplan som skal komme. Kan statsråden kanskje avklare om det er den som er kommet i revidert nasjonalbudsjett, eller om det kommer en ny opptrappingsplan i tillegg til den? I hvert fall er det ikke nevnt i det som står i revidert nasjonalbudsjett.

Dette er alvorlig. I 2010 var daværende justispolitiske talskvinne Åse Michaelsen i harnisk over at kvinner og menn sonet i samme fengsel: «Storberget gjør fengslet til et horehus», var hennes måte å uttrykke seg på, og hun fryktet at samsoninga førte til at innsatte kvinner ville fortsette livet på feil side av loven når de slapp ut av fengsel.

Regjeringspartiene har i dag sjansen til å vise handling. De kan stemme for de forslagene som Arbeiderpartiet her ved tar opp, om bedre innhold, flere enheter og en konkret oppfølging av anbefalingene i Kriminalomsorgsdirektora-

tets rapport, eller de kan fortsette med det de har gjort til nå – prate og ikke handle.

Presidenten: Representanten Kari Henriksen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [11:36:21]: Det fine med å beskrive historien er at man kan gjøre det helt subjektivt. Det er selvfølgelig en god ting, for da kan man definere bort det ubehagelige, og så kan man klamre seg til det man mener er riktig – som vi nettopp har hørt eksempler på fra denne talerstolen.

Samtidig gir jeg Arbeiderpartiet honnør fordi man ønsker å påpeke noe som man åpenbart ikke er fornøyd med. Det gjør man rett i, fordi man selv hadde ansvar for den samme sektoren i åtte år uten at det ble gjort noen store løft, slik jeg husker historien, i hvert fall. Men igjen – det betyr ikke at det ikke er en god ting å påpeke det nå, og også påpeke at dagens regjering ikke har gjort nok. Samtidig vil det vel være slik at Stortingets sammensetning vil variere framover, så dette kommer sikkert til å gjenta seg, men fra ulike posisjoner.

For Fremskrittspartiets del er poenget at de som skal gjennomføre en straffesanksjon gjennom et fengselsopphold, skal gjøre det på de gitte betingelsene som loven trekker opp. Det betyr at de hensynene som skal tas, er regjeringen ansvarlig for at overholdes. Slik skal det være, og slik må det være. Stortinget kan ikke akseptere lovbrudd fra verken den ene eller den andre parten, men de som per definisjon er straffet for et lovbrudd, skal altså stå til rette for det lovbruddet.

I så måte er vi på rett vei. Regjeringen har påpekt at vi trenger en større soningskapasitet. Det er rett som forrige taler var inne på, at man i liten grad påpekte direkte kvinners posisjon i Meld. St. 12 for 2014–2015, men Meld. St. 12 omhandlet soningskapasitet – slik jeg husker det, i hvert fall – dvs. totalbildet. Det mener jeg man har håndtert på en god måte; man har allerede startet oppfølgingen av det gjennom revidert nasjonalbudsjett, som ble lagt fram i går.

Fra Fremskrittspartiets side er det som sagt slik at den som begår en handling vedkommende gjerne ikke burde ha begått, får en dom for det. Da må vedkommende gjennomføre straffen sin innenfor de premissene som loven når det gjelder straffegjennomføring, trekker opp.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:38:26]: Først vil jeg takke forslagsstilleren for å ta opp en viktig problemstilling. Det er også en erkjennelse av at det over tid har vært for dårlige soningsforhold for kvinner i fengsel. Vi må etterstrebe å gjøre noe med det. Derfor vil jeg i likhet med foregående taler vise til det som kommer til å komme. Kapasitetsmeldinga, eller utfasing- og utbyggingsplanen i kriminalomsorgen, er varslet å komme nå i vår. I den pekte justiskomiteen på – og det regner jeg med var enstemmig, om ikke i merknaden så på ulike hold – at også soningsforhold for kvinner var viktig, og at det måtte adresseres i meldinga.

Jeg tar ordet for to ting: Det ene er fordi jeg vil pro-

blematisere valget av enheter eller avdelinger i hvert enkelt eller i noen fengsler kontra det å bygge egne kvinnefengsler. Der mener jeg det ikke er noen selvsagte svar på hvilken vei en skal gå. Derfor vil jeg be om at det også bør vurderes i kapasitetsmeldinga når en skal se framover, for hvis det er få kvinner i ett fengsel, kan tilbudet de kan få, ulike kurs og slikt, bli færre enn hvis en har egne fengsler og de skal være for seg selv. Derfor er dette et dilemma vi må se videre på. Det andre er at Venstre har et løst forslag, og det regner jeg med at Venstre vil redegjøre for etterpå. Jeg vil bare varsle at det er et forslag vi ønsker å støtte. Selv om merknadene er veldig tydelige, og innstillinga fra forrige gang er veldig tydelig, mener jeg at forslaget slik det er utformet, bare adresserer mye av det samme. Jeg vet at Venstre ikke er med på merknadene fordi de ikke sitter i komiteen, men jeg synes likevel forslaget er godt, og vi kommer til å støtte det.

Jenny Klinge (Sp) [11:40:37]: Det store fleirtalet i norske fengsel er menn. Dei kvinnelege innsette er i klart mindretal, og derfor er det viktig å sørge for gode og trygge soningsforhold også for dei. Senterpartiet har slutta seg til alle framlegga frå Arbeidarpartiet og står som medframleggsstillar i dag, fordi vi tykkjer det er gode framlegg og eit viktig tema. Kvinnfolk som sonar i fengsel, har gjerne andre utfordringar og behov enn mannlege innsette, og det er eit sentralt mål i straffegjennomføringa at den enkelte innsette skal få god rehabilitering. Målet er at dei skal kunne leve eit lovlydig liv etter soning. Eg meiner det er viktig å setje i verk tiltak for å løyse problema kvinnelege innsette har under straffegjennomføringa. Staten har eit ansvar for å halde kvinnfolk trygge når han i ein periode styrer liva deira og gjennomfører idømd straff. Det må leggjast opp til tiltak som rehabiliterer denne gruppa innsette på ein god måte, og som sørger for at dei ikkje blir utsette for trakassering eller vald under straffegjennomføringa.

Eg meiner det framleis er stort behov for fleire soningsplassar og betre soningsforhold for kvinnfolk, både norske statsborgarar og innsette med utanlandsk bakgrunn. Særleg vil eg framheve at det i Sunndal i Møre og Romsdal er utarbeidd planar for eit kvinnefengsel som kan sørge for å dekkje behovet for soningsplassar utanfor det sentrale austlandsområdet, og særleg i region vest og nord.

Planane har utspring i kommunen sitt langvarige og omfattande arbeid med flyktningar og er godt forankra i den politiske og administrative leiinga i fylket. Gjennom arbeidet med flyktningar har Sunndal kommune, andre offentlege institusjonar, næringslivet og lokalsamfunnet opparbeidd kompetanse og gode tilbod for å integrere og handtere menneske i krise. Eit slikt kvinnefengsel som er planlagt i Sunndal, vil kunne vareta og rehabilitere kvinnelege innsette på ein god måte. Det må etter mi meining setjast av ressursar til vidare utgreiing av desse planane.

Saman med Arbeidarpartiet gjer vi i Senterpartiet framlegg om at regjeringa må sørge for at det neste fengselet som skal byggjast i landet, blir bygd med ei eiga kvinneeining. Det skal jo byggjast fleire nye fengsel i åra som kjem, og seinast i går – som det vart nemnt i debatten tidlegare – kom det pengar i revidert nasjonalbudsjett

til å prosjektere nytt fengsel i Agder, med varsla mogleg byggjastart i 2017. Eg håpar regjeringa ser behovet for at dette fengselet blir bygd med ei eiga kvinneeining, og at dei følgjer opp dette i praksis.

Iselin Nybø (V) [11:43:30]: Først vil jeg takke Arbeiderpartiet og de representantene som står bak dette forslaget, for å fremme et sånt forslag. Som mange har sagt, er det åpenbart at menn og kvinner skal ha samme soningsforhold når de soner. Jeg har som mange andre her i salen, vært på besøk i flere fengsler, og jeg har snakket med ansatte i fengslene – i kriminalomsorgen – som er bekymret over de soningsforholdene kvinnene soner under, og som er helt klare på at det er forskjell på soningsforholdene for menn og kvinner, selv om de soner i samme fengsel. Det er klart at sånn vil vi ikke ha det. Det handler ikke om at kvinner ikke skal sone sin straff, eller at det skal være mildere for dem å ta en fengselsstraff. Det handler om at menn og kvinner ikke kan behandles forskjellig når de skal sone en straff som er pålagt dem av staten, og de er i vår forvaring.

Jeg ønsker å ta opp forslaget som Venstre har levert inn. Grunnen til at vi leverer inn et sånt forslag, er fordi vi i utgangspunktet er enig i mange av intensjonene til Arbeiderpartiet i de forslagene som de fremmer, men vi er ikke nødvendigvis enig i formuleringene i dem. Og i og med at vi ikke sitter i komiteen, og verken har mulighet til å skrive merknader eller være med i den prosessen som skjer i forkant, har vi valgt å fremme vårt eget forslag. Det har vi også gjort fordi vi mener det er behov for at Stortinget er tydelig overfor regjeringen på at dette er noe vi faktisk skal ta på alvor, at likeverdige soningsforhold for menn og kvinner er noe vi ønsker at vi ser spesielt på og er oppmerksomme på når det gjelder bygging av nye fengsler, rehabilitering og annet som vi driver med innen kriminalomsorgen. Jeg er glad for at både regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti nå varsler at de ønsker å støtte forslaget, for da oppfatter jeg at vi får flertall for det, og da oppfatter jeg også at Stortinget er tydelig overfor regjeringen på at man skal tenke spesielt på kvinner når man jobber med kriminalomsorgen framover.

Presidenten: Representanten Iselin Nybø har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Anders Anundsen [11:46:03]: La meg først få lov til å takke saksordføreren for en veldig god gjennomgang av saken og de forslagene som her er fremmet. Jeg har også lyst til å takke forslagsstillerne for å ta opp et viktig tema.

Jeg mener faktisk det er veldig mange viktige og gode forhold som tas opp. Men samtidig mener jeg også at politikk bør handle om mer enn å slå inn åpne dører. Jeg er f.eks. enig i så godt som alt representanten Henriksen fra Arbeiderpartiet sa her oppe på talerstolen, med unntak av de sedvanlige politiske sparkene som Henriksen kommer med, om at utviklingen går i feil retning, og at vi prater og ikke handler. Regjeringen har f.eks. nylig bidratt til opprettelse av 18 nye fengselsplas-

ser for kvinner i fengselet i Kragerø. Det er mer enn prat.

Men det er viktig at fengslene tilrettelegges for kvinner og kvinners særlige behov. Der er jeg helt enig med forslagsstillerne, og det understreket regjeringen allerede i Meld. St. 12 for 2014–2015. Kvinner skal som hovedregel gjennomføre straff ved egne fengsler. Dersom kvinner skal gjennomføre straff i fengsler med mannlige innsatte, skal det skje i særskilt skjermede avdelinger med tilrettelagt tilbud. Det innebærer både bygningsmessig og innholdsmessig tilrettelegging. Ved opprettelse av nye soningsplasser for kvinner skal disse etableres i tråd med de føringene og anbefalingene som er omtalt i meldingen.

Kriminalomsorgen har, som jeg nevnte, gjort om Telemark fengsel, Kragerø avdeling til et rent kvinnefengsel med 18 nye plasser. Det finnes derfor fire rene kvinnefengsler i Norge i dag. Det er – som flere har vært inne på – Bredtveit, Ravneberget, Sandefjord og Kragerø, med til sammen 144 plasser. I tillegg er det til sammen 58 kvinneplasser i seks vanlige fengsler. De fleste kvinneplassene er etablert i særskilt skjermede avdelinger. Per 2. mai satt det 277 kvinner i fengsel. 22 hadde annet opphold utenfor fengsel i behandlingsinstitusjon. Det innebærer at det var 53 kvinner som var plassert i fengsler tilrettelagt for menn. Jeg ønsker at det tallet skal være 0, og vi er på god vei.

Når det gjelder punktet om tilrettelegging for å ivareta kvinners særskilte behov, er det noe regjeringen er i gang med. Regjeringen har nylig lagt frem et forslag om omorganisering av kriminalomsorgen fra dagens tre nivåer til en tonivåmodell uten regioner. Ett av formålene er å styrke tjenestetilbudet til de domfelte, der den domfelte skal settes i sentrum. Forslaget innebærer bl.a. en organisering som tilrettelegger for oppfølging av kvinnelige innsatte og domfeltes særlige utfordringer og behov.

Regjeringen foreslår en egen spesialenhet direkte underlagt Kriminalomsorgsdirektoratet, som skal ha et særskilt ansvar for soningstilbudet til kvinner i hele landet. Også tilbudet til kvinner som er under straffegjennomføring i samfunnet, bl.a. elektronisk kontroll, skal følges av denne spesialenheten. Enheten skal ha spesialkompetanse på denne gruppen innsatte, bl.a. innen helse, utdanning, arbeid og omsorg for barn. Administrasjonen og ledelsen vil bli lagt til en av de eksisterende kvinneenhetene.

Forslag nr. 3, som vedrører psykisk helsetilbud til kvinnelige innsatte, berører vanskelige problemstillinger, og jeg deler representantenes bekymring for kvinners alvorlige historikk knyttet til bl.a. seksuelle overgrep. Regjeringen ønsker å sørge for at spesialenheten må ha nødvendig spesialkompetanse for å imøtekomme kvinnelige innsattes og domfeltes spesielle behov, slik at kvinnene får nødvendig hjelp til å bearbeide sine vanskelige livserfaringer.

Jeg vil også si to ord om det fjerde forslaget, som gjelder oppfølging av rapporten Likeverdige forhold for kvinner og menn under kriminalomsorgens ansvar. Rapporten beskriver sentrale behov hos kvinner under straffegjennomføring samt skisserer en rekke forslag som gjelder kvinners soningsforhold. Det understrekes at kvinner skal sitte i varetekt og gjennomføre straff i egne enhe-

ter spesielt tilrettelagt for kvinners behov. Det skal i løpet av 2016, som saksordføreren også var inne på, utarbeides en strategi med tiltak for innsatte og domfelte kvinner, hvor det er naturlig å ta rapportens innhold med i det arbeidet.

Jeg har heller ingen utfordringer med den retningen som forslaget fra Venstre gir oss. Det er et forslag som er innrammet på overordnet nivå, og som bygger opp under den retningen som regjeringen allerede arbeider i, og sånn sett har jeg forståelse for at også regjeringspartiene har sagt at de vil støtte det forslaget.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kari Henriksen (A) [11:50:57]: Arbeiderpartiet har i denne perioden, de snart tre årene som denne regjeringa har hatt regjeringsmakt, kommet med flere forslag om innhold i fengsler, knyttet til programvirksomhet, bl.a. et om selve innholdet i fengslene generelt. Vi har skjermet kutt til Bredtveit, pluss at vi har gitt 10 mill. kr til helsetiltak knyttet til kvinner. Vi har foreslått barnekontakter i alle fengsler, vi har forslag om kvinner i fengsel, og vi har også foreslått en egen kvinneenhet i fengselet i Agder.

Regjeringspartiene har stemt ned alle disse forslagene, bortsett fra ett, som de har godkjent, men ikke gått så langt med som Arbeiderpartiet har gjort. Samtidig bevilger denne regjeringa rundt 800 000 kr hver eneste dag til mannlige innsatte på midlertidige plasser i Nederland. Ser ministeren at dette er en skjevfordeling som gjør soningsforholdene til kvinnene dårligere?

Statsråd Anders Anundsen [11:51:57]: Det spørsmålet må bero på en åpenbar misforståelse. At vi har bedre tilgang til soningsplasser, gjør jo at vi får frigjort plasser for kvinner i særskilte avdelinger og bedre tilrettelegging av soningsplasser for kvinner. Hvis vi hadde hatt et enda sterkere press på de soningsplassene vi har i Norge, ville forholdene for kvinner ikke vært bedre – snarere tvert imot. Det vi har oppnådd med å ha fengselsplasser i Nederland, er at presset på norske fengselsplasser er dramatisk redusert, soningskøen er halvert, soningskøen for kvinner er mye kortere, og vi har en mer effektiv straffegjennomføring.

Så jeg forstår rett og slett ikke premissene bak det spørsmålet. Hvis vi skulle hatt et tilsvarende antall fengselsplasser i Norge, ville vi betalt omtrent den samme summen per fengselsplass, i tillegg til at vi måtte hatt inndekning for investeringskostnadene. Så det er et spørsmål som jeg har vanskelig for å forstå grunnlaget for, rett og slett.

Kari Henriksen (A) [11:52:52]: Det er ikke første gangen at justisministeren ikke forstår premissene eller bakgrunnen for spørsmålet, men jeg kan prøve meg på en annen formulering.

Justisministeren sa i sitt innlegg – han refererte fra Meld. St. 12 for 2014–2015 – at kvinner skal sone i egne enheter eller egne fengsler. Hvordan kan justisministeren forklare for Stortinget at når en mannlig innsatt flytter ut

fra en avdeling, der kvinner ikke skal sone, fører det til bedre soningsforhold for kvinner?

Statsråd Anders Anundsen [11:53:30]: Jeg vet ikke om den endringen av formulering gjorde premissene verken klarere eller bedre, for mitt vedkommende i hvert fall. Det er mulig det er min evne til å oppfatte hva representanten egentlig er ute etter, som ikke strekker til, men poenget er at det ved et lavere press på fengselsplasser i Norge, vil være lettere å tilrettelegge for kvinner som soner i fengsler. Det er fortsatt kvinner som ikke soner på tilfredsstillende vilkår, for å kalle det det, når det gjelder skjerming fra mannlige innsatte. Så det å ha lavere press på fengsler og fengselsplasser i Norge vil kunne bidra til bedre tilrettelegging for de kvinnelige innsatte som soner i ordinære fengsler.

Så jeg har fortsatt store problemer med å forstå hvordan finansieringen av fengselsplasser for mannlige innsatte i Nederland, som bidrar til å forbedre situasjonen for alle innsatte i Norge, skulle være utfordrende i dette bildet.

Kari Henriksen (A) [11:54:29]: Jeg skjønner at justisministeren har vanskelig for å forstå det, men jeg forventer at justisministeren kommer tilbake til Stortinget med dokumentasjon og en redegjørelse i den stortingsmeldinga som representanter fra regjeringspartiene nå sier skal komme.

Jeg har to spørsmål: Kan vi forvente å få den typen dokumentasjon i det dokumentet som kommer til Stortinget, om hvordan nedgangen i soningskøen har gjort soningsforholdene for kvinner bedre? Og er det sann å forstå, som representanter fra regjeringspartiene her sier – og jeg tror på dem – og kan justisministeren bekrefte at vi får en ny opptrappings- og utfasingsplan denne våren, som justisministeren tidligere har lovt, og at de to sidene i revidert nasjonalbudsjett ikke er den planen?

Statsråd Anders Anundsen [11:55:19]: Opptrappingsplanen vil bli lagt frem i henhold til det som er planen. Det er i hvert fall planen. Men jeg har fortsatt vanskelig for å forstå hva representanten Henriksen er ute etter. I en situasjon hvor det i utgangspunktet er for få soningsplasser, vil en situasjon hvor en får flere soningsplasser – i dette tilfellet i Nederland – føre til at presset på soningsplassene i Norge blir lavere. Det betyr at det blir noe mer handlingsrom til å individrette soningsforholdene for de innsatte, også for kvinner. Det er egentlig ikke nødvendig å legge frem noe mer dokumentasjon på det. En kan se på soningsstatistikken, se hvor høy utnyttelse det er av soningsplasser, og hvordan dette arbeidet skjer i praksis.

Det er ikke mulig for meg å forstå at det skal være en sammenheng mellom et dårlig tilbud for kvinner i norske fengsler, og det at vi finansierer fengselsplasser i Nederland. Jeg synes det er en veldig søkt problemstilling, og jeg håper vi for fremtiden kan være mer konstruktive i å løse de utfordringene vi faktisk er enige om at skal løses, istedenfor å komme med slike fiktive problemstillinger.

Jenny Klinge (Sp) [11:56:38]: Eg viste i innlegget mitt til planane om eit kvinnefengsel i Sunndal i Møre og Romsdal. Dei ser behovet for eigne soningsplassar for kvinnelege innsatte i regionane nord og vest og byggjer planane på mangfaldig og relevant kompetanse i området.

Kva meiner statsråden om desse planane, og meiner han det kan vere aktuelt å setje av pengar til å greie ut desse planane vidare?

Statsråd Anders Anundsen [11:57:02]: Som representanten Klinge er godt kjent med, jobber regjeringen nå med en opptrappingsplan for kriminalomsorgen, og der vil disse spørsmålene bli berørt. Det vil være veldig uhensiktsmessig av justisministeren, som skal legge frem dette for Stortinget, å gå inn på enkeltprosjekter av den typen som spøreren tar opp.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Hadia Tajik (A) [11:57:42]: Eg vil gjerne takka justiskomiteen for engasjementet i denne saka og regjeringa for dei små skritt som er tekne i forbindelse med arbeidet for kvinner i fengsel. Det er fint at nokre skritt er tekne, men det me etterlyser, er systematikk, ikkje ad hoc-satsingar.

Representanten Ebbesen sa frå denne talarstolen at Høgre og Framstegspartiet ser på dette, altså spørsmål knytte til kvinner i fengsel, som så sjølvstendig at dei ikkje alltid gjentek det i alle samanhengar. Då vil eg understreka at all erfaring viser at særlege sårbare grupper treng spesiell merksemd, ein må presisera det arbeidet som skal gjerast på det området. Då er det ikkje tilfredsstillande f.eks. å visa til direktoratets eigeinitierte arbeid. Spørsmålet me etterlyser, er kvar det politiske trykket er, for det finst eit politisk trykk – til og med i denne regjeringa – men det trykket finn ein på andre område. For eksempel har ein eit stort politisk trykk bak det å leiga fengselsplassar i Nederland heller enn å byggja i Noreg, heller enn å prioritera innhald i fengsel i Noreg, heller enn å prioritera sårbare grupper som kvinner i Noreg.

Som representanten Ellingsen sa frå denne talarstolen, handlar Meld. St. 12 for 2014–2015 om kapasiteten i fengsla. Hans resonnement var då at det er noko av forklaringa på kvifor ein ikkje skreiv så mykje om kvinner. Vel, det er òg ei prioritering – det at ein ikkje kvantifiserer kvinners behov, at ein lèt vera å leggja fram ei melding som handlar om innhaldet i fengsla. Det vil verta ettermålet til denne regjeringa at dei ikkje maktar i varetta Noregs sjølvstendige ansvar for sine kriminelle, at dei byggjer ned innhaldet i fengsla, og at dei ikkje såg samanhengen mellom tilbodet i fengsel og resultatet etter fengsel.

Så registrerer eg at Høgre og Framstegspartiet er meir opptekne av å klandra den førre regjeringa heller enn å svara for sine eigne planar – eller i dette tilfellet mangelen på planar. Lat meg berre få seia at denne retorikken gjer òg fråværet av deira eigen handlekraft endå tydelegare – altså at dei er meir opptekne av det som skjedde for snart elleve

år sidan, heller enn av å snakka om det dei har planar om for dei neste åra.

Avslutningsvis vil eg òg seia at Arbeidarpartiet støttar forslaget frå Venstre i denne saka.

Statsråd Anders Anundsen [12:00:15]: Det burde egentlig ikke være nødvendig å ta ordet på nytt så sent i debatten, men komitélederens innlegg var så fullt av feil at jeg kan rett og slett ikke la det stå uimotsagt. Blant annet hevder komitélederen at denne regjeringen prioriterer leie av fengselsplasser i Nederland foran bygging av fengselsplasser i Norge. Det er direkte feil. Vi bygger 179 fengselsplasser akkurat nå, som blir ferdig i løpet av dette året, i Eidsberg og på Ullersmo. Det er 179 plasser som bygges i Norge. Det som er problemet, er at vi overtok regjeringsmakt etter en regjering som ikke hadde bygget det nødvendige antall fengselsplasser. Det var ingen samlet plan for kapasitetsbehov fremover. Det var ingen samlet opptrappingsplan for hva som skulle prioriteres fremover. Derfor var det et enormt arbeid som måtte gjøres – 4,5 mrd. kr i vedlikeholdsetterslep på norske fengsler. Det er en kjempeutfordring å ta over et slikt bo.

Derfor har det vært viktig for denne regjeringen å sikre at vi skal ha den samlede totale oversikten og sikre det nødvendige trykket for å få nødvendige fengselsplasser i Norge. Men da må vi først løse det akutte problemet, og hvordan kan vi løse et akutt problem som er der akkurat nå? Jo, da må vi finne kapasitet andre steder, og heldigvis har vi en veldig kreativ regjering som fant en løsning, sammen med bl.a. Kristelig Folkeparti, ved å leie fengselsplasser i Nederland for å sikre nedbygging av soningskøen. Det har resultert i at vi har halvert soningskøen. Det betyr at de som nå står i soningskø, kommer inn til soning i løpet av seks–syv måneder istedenfor om tolv. Det er handlekraft. Det er å ta problemene på alvor – på kort sikt og samtidig legge til rette for løsninger på lang sikt.

Ettermålet til denne regjeringen vil nok være litt annerledes, tror jeg, enn det komitélederen gir uttrykk for i sitt innlegg. Det er i hvert fall en regjering som tar hensyn til at vi har behov for en oppgradering av den norske kriminalomsorgen på et nivå som er helt annerledes enn det som har vært gjort tidligere. Jeg er veldig glad for at vi nå løser mange av de utfordringene på rekke og rad, selv om det tar tid. Utfordringene i kriminalomsorgen er det ikke bare den forrige regjeringen som har ansvaret for. Det har vært en nedprioritering av kriminalomsorgen over mange år. Den nedprioriteringen er det nå slutt på. Det vil være ettermålet til denne regjeringen.

Kari Henriksen (A) [12:02:59]: Jeg skulle virkelig ønske at justisministeren hadde like mye patos i stemmen og var like engasjert når han snakker om kvinner i fengsel, som når han snakker om sitt eget ettermåle.

Men jeg skal kommentere Kristelig Folkepartis innlegg, for representanten Ropstad trekker opp et dilemma som er viktig. Det er dilemmaet mellom egne enheter og egne fengsler for kvinner. Det er et reelt dilemma. Det som er utfordringa, er knyttet til nærhetsprinsippet. Det vi ser, er at noen kvinner søker om å sone i mannsfengsler utenom

egen avdeling, fordi de vil være nærmere der familien og spesielt barna er. Det er et dilemma. Jeg mener at det forslaget som Arbeiderpartiet og Senterpartiet har lagt fram, vil innebære at den type vurderinger vil bli gjort, men det må ses i en sammenheng, slik at en får en utviklingsplan som også tar inn over seg at kvinner har forskjellige behov enn menn, og at man ikke kan veksle ut soningsplasser for kvinner og menn bare ved å knipse, for det er faktisk to forskjellige enheter.

Når det gjelder Ellingsen og historien, må jeg bare si at min hoderregning er ikke spesielt god, jeg får litt kritikk for det av den nærmeste familien, men ut fra kjapp hoderregning la den forrige regjeringa på bordet i hvert fall ca. 70 egne kvinneplasser. Hvis vi tar justisministerens egne tall på alvor, har de levert 18 på snart tre år. Så kan jo folk bruke kalkulatoren og finne gjennomsnittet i forhold til antall år.

Hadia Tajik (A) [12:05:01]: Eg tillèt meg å seia at eg registrerer at statsråd Anundsen i sitt siste innlegg gjorde seg ganske høy og mørk, men me er trass alt omtrent like store, og det er eg som er mørk.

Det som er realiteten når det gjeld innhaldet i det Anundsen har levert på bygging av fengselskapasitet i Noreg, er at fram til no, altså fram til revidert nasjonalbudsjett, har den kapasiteten han har bidrege til å byggja ut her i Noreg, berre vore erstatningskapasitet, altså erstatning for plassar som ein har vore nøydtt til å byggja av andre årsaker, bl.a. at det har vore eit veldig stort rehabiliteringsbehov som ein ikkje har hatt moglegheit til å følgja opp. Fram til revidert nasjonalbudsjett i år, altså etter nesten tre år, har ein berre levert erstatningskapasitet og ikkje bygd ut i Noreg.

Så lét han det gå to år der han prøvde å forhandla fram ein avtale med Nederland, to år der han ikkje brukte pengar på å byggja fengselsplassar som var ferdig prosjekterte fleire stader i landet – ferdig prosjekterte i Skien, i Halden, i Åna og ein del andre stader. Det dette viser, er at det hadde vore mogleg å dekkja behovet for fengselskapasitet i Noreg på andre måtar enn med den metoden han har valt, som heller er å leiga i Nederland.

Førre regjering klarte å byggja ned soningskøen i Noreg, der ein klarte meir enn å halvera soningskøen ved bl.a. å sikra 750 soningsplassar i Noreg. Det dette viser, er at det finst andre handlemåtar enn det denne statsråden har valt, for å få til gode resultat. Dermed står ein igjen med det same ettermålet til denne regjeringa, altså at ein ikkje klarte å handtera sine eigne kriminelle i Noreg, at ein ikkje bygde ut fengselskapasiteten i Noreg i samsvar med det behovet ein då hadde, og at ein tvert om bygde ned innhaldet i fengsla, med den betydninga det kan ha for dømdes rehabilitering.

Hårek Elvenes (H) [12:07:29]: Det er da enda godt at det ikke er justiskomiteens leder som skal skrive historien om denne regjeringen, for det ville blitt direkte historieforfalskning. De åtte årene som den rød-grønne regjeringen satt med makten, var åtte samfulle mørke år for kriminalomsorgen og fengselskøavvikling i Norge. Den

forrige regjeringen klarte ikke på egen kjøp å generere ett nytt fengsel. Halden fengsel var unnfanget av Bondevik-regjeringen og sjøsatt av den. Den forrige regjeringens oppgave var å bevilge penger til noe som lå ferdig på et brett til å bli bygd.

Kritikken mot Nederland begynner etter hvert å lyde nokså hult. Nederland-prosjektet er en suksesshistorie. Det er jo faktisk kø, det er ønske blant de innsatte om å få lov til å sone i Nederland. Det er jo klart at når man har fått ekstra plasser i Nederland, frigjør man også plasser i Norge, med den fleksibilitet, som justisministeren var inne på, som ligger i det til å kunne tilpasse soningsplassene til soningsbehovet.

Det er mange måter å få ned en soningskø på, men det denne regjeringen i hvert fall ikke har gjort, er å nedkorte soningstiden. De som skal sone i dag, soner den domslengden som de faktisk er ilagt, og det er viktig med hensyn til straffens forebyggende, preventive, effekt.

Statsråd Anders Anundsen [12:09:03]: Uavhengig av høyde, mørkhet, patos osv. vil jeg si at jeg er enig i representanten Henriksens påpekning av viktigheten av at vi skal ta vare på kvinners spesielle behov ved fremtidige utbygginger, og det er helt riktig at de vil ha helt andre behov enn det menn har. Derfor sa jeg også i mitt hovedinnlegg i stad at det er et arbeid som regjeringen selvfølgelig tar med seg inn i den jobben den nå gjør.

Men jeg kan dessverre ikke la komitélederens påstander stå ubesvart denne gangen heller. Det er riktig at den forrige regjeringen åpnet Odd Einar Dørms fengselsplasser i Halden – det er riktig, det – men hvor mange lukkede fengselsplasser igangsatte de selv, hvor mange lukkede fengselsplasser ble påbegynt og ferdigstilt under den forrige regjeringens åtte år i regjering? Det er et betydelig mer interessant spørsmål. For representanten Tajik har også rett i et annet punkt, nemlig at det er andre måter å løse utfordringen med fengselskøer på. Arbeiderpartiet gjorde jo det i sin regjeringstid. Da bare kuttet de ned på soningstiden for de innsatte, og så løste de utfordringen på veldig kort sikt. Men det er ikke aktuelt for denne regjeringen å overprøve domstolens beslutning om domslengde for de dømte. De skal sone den tiden de skal sone, og det skal ikke være noen regjering som sier at de skal slippe ut tidligere fordi en ikke har klart å bygge nok fengsler.

Det at vi nå er i en situasjon hvor vi har halvert soningskøen, og den er på under 600 personer, hvor vi vet at vi har til innkalling dem som står mellom seks og åtte måneder i kø, viser at vi har en mer effektiv og bedre kriminalomsorg enn det vi har hatt. Så er det også riktig at de 179 plassene vi nå må bygge, bl.a. er til erstatningskapasitet, fordi den forrige regjeringen ikke vedlikeholdt fengselsplassene, fordi de ikke tok ansvar slik at vi kunne opprettholde fengselskapasiteten, og fordi vi da må bruke ny kapasitet til å erstatte gammel kapasitet, som er 200 år gammel.

Så når vi snakker om hvor høye og mørke vi skal være i denne debatten, er det i hvert fall veldig krevende å forstå at representanten Tajik fra Arbeiderpartiet har så veldig mye å slå seg på brystet av.

Presidenten: Representanten Kari Henriksen har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kari Henriksen (A) [12:11:48]: Det er litt beklagelig at en debatt om kvinner i fengsel skal ende med en debatt om kritikk av regjeringa, eller om at regjeringa ikke tåler at noen snakker kritisk om Nederland. Det er ganske symptomatisk. Det er trist at vi har en regjering som er mer opptatt av å framsnakke seg selv og snakke stygt om andre, og komme med ganske merkelige påstander som ikke har hold i virkeligheten. Når Elvenes snakker om at de har en mørk historie, de åtte årene som har vært, lurar jeg på hvor Elvenes har vært de siste åtte årene. Han bør snakke med noen som jobber ute i sektoren, og spørre hva som skjedde de åtte årene med Stoltenberg-regjering.

Når det gjelder vedlikehold, vil jeg bare si at den kreative bokføringa til denne regjeringa er ganske formidabel. Det var den forrige regjeringa som overførte vedlikeholdsansvaret til Statsbygg, og det koster faktisk mer penger enn det denne regjeringa la på bordet til vedlikehold. Det første denne regjeringa gjorde, var å kutte i vedlikeholdsposten.

Anders B. Werp (H) [12:13:14]: Det snakkes om ettermåle. Da får jeg følgende assosiasjon, til noe som går helt tilbake til 1787: Da skulle keiserinne Katarina besøke Krim, og den lokale fyrsten reiste kulisser langs en gate for å skape et inntrykk av en by som ikke fantes. Potemkinkulisser heter det.

Dette er en debatt om kvinners soningsforhold – en viktig debatt, en debatt der alle har en felles intensjon om å gjøre forholdene bedre og likeverdige. Så ender det altså opp i en diskusjon der man forsøker å skape et inntrykk som er direkte feil – en kulisser som skaper et bilde som er glorifisert, men som skjuler en sannhet som er skyggefull.

For denne regjeringen overtok mange ubetalte regninger etter den foregående – over 4 mrd. kr i vedlikeholdsetterslep. Det rammer selvfølgelig de innsatte, og det rammer selvfølgelig de kvinnelige innsatte.

Denne regjeringen overtok 1 200 dommer i soningskø, mange av dem var kvinner. Denne regjeringen har mer enn halvert den soningskøen. Det er til det beste også for kvinnene. Denne regjeringen tok ansvar og leier plasser i Nederland for å møte de utfordringene vi måtte overta etter den forrige regjeringen. Da synes jeg det er høyst spesielt å høre karakteristikkene som kommer fra Arbeiderpartiet i denne debatten. Jeg trodde vi hadde et felles utgangspunkt for å skape verdige soningsforhold, som skulle gi de beste forutsetningene for rehabilitering og hindre tilbakefall til ny kriminalitet. Reduksjon av soningskøen er i så måte et viktig grep for å redusere det tomrommet kvinner og menn i soningskø opplever ved ikke å ha mulighet til å planlegge verken familieliv, fritid eller arbeidsliv, og med tilhørende risiko for tilbakefall. Jeg trodde det skulle være innholdet i denne debatten, men så blir det altså en debatt om historieskriving. Jeg synes det er trist.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [12:15:54]: Min gode venn og tidligere justisminister Knut Storberget sa en gang at

man blir antakeligvis ikke gjenvalgt til nasjonalforsamlingen ved å snakke om innhold og soningskapasitet. Det har han sannsynligvis rett i, for det er mange andre områder som er vel så heftige å diskutere, og som samfunnet rundt oss er mer opptatt av.

Samtidig er det nødvendig at man gjør det. Sett i lys av den debatten som har gått her nå, om historiebeskrivelse, er det riktig som forrige taler var inne på, at Meld. St. 12 for 2014–2015 tok for seg statusen ved kvaliteten på de norske fengslene, og den er – med respekt å melde – meget variabel, for å si det forsiktig og pent og pyntelig. Etterslepet er altså på flere milliarder kroner, og det har ikke oppstått i denne valgperioden. Det er historisk betinget, fra flere regjeringer tilbake. Av og til tror jeg – det er mulig jeg er naiv – at man får større respekt ved å innrømme at det man har gjort, ikke er fullt ut godt nok, men det var så langt som man kom. Jeg tilhører dem som har tro på at ærlighet faktisk er det beste, selv når det ikke er behagelig og moro.

Derfor er det helt klart at når det gjelder saken om Nederland, har regjeringen som sitter nå, vurdert flere ulike muligheter. Man kunne kjøre en modell som Bondevik II så vidt var innom sammen med Arbeiderpartiet, med framskutt prøveløslatelse, man kunne innføre direkte rabattordninger i enden av soningstiden, slik som det ble gjort under Stoltenberg II, eller man kunne tenke nytt. Det har dagens regjering gjort. Man så at det fantes ledig kapasitet. Man greide å lage et regime som ivaretar norske krav. Og man ser at det faktisk er en suksesshistorie, fordi innsatte i Norge som ønsker å bli ferdig med dommen sin og komme seg videre i livet, kan reise til Nederland, gjennomføre et godt soningsopphold og komme tilbake og være ferdig med det. Men løsningen til enkelte andre her er at slik kan vi ikke ha det fordi køen er på en måte et verktøy til å skape oppmerksomhet om seg selv. For oss, Høyre og Fremskrittspartiet, er det snakk om å ta hensyn til enkeltmenneskene, la dem gjennomføre, la dem bli ferdige, og la dem komme tilbake og delta i samfunnet på ordinær måte.

Det er ingen, fra denne talerstolen, som har antydning at kvinner på noen som helst måte skal ha det dårligere enn menn – tvert imot. Likevel og samtidig er det et faktum at menn er klart i overtall. Det skal altså ikke være slik at budsjettet skal vektes ut fra en proporsjonalitet. Det gjelder for plasser, men innholdsmessig finnes det ingen unntak for at noen skal behandles dårligere enn andre. Denne regjeringen drar ting i riktig retning, i motsetning til den foregående.

Hårek Elvenes (H) [12:18:56]: Paradeargumentet til Arbeiderpartiet og representanten Henriksen er at man overførte vedlikeholdsansvaret knyttet til fengslene til Statsbygg. Ja, hadde man ikke vedlikeholdsansvaret da dette lå under Justisdepartementet og kriminalomsorgen? Hadde man ikke ansvaret for den totale statsforvaltningen i den rød-grønne perioden?

Faktum er – og det kan man lese i offisielle dokumenter, det står i merknadene til kriminalomsorgsmeldingen som vi behandlet – at vedlikeholdsetterslepet i fengslene økte med flere hundre millioner kroner i den rød-grønne perioden. Det kunne man ha gjort noe med, slik denne regje-

ringen gjør. Ved å bygge erstatningsplasser på Eidsberg og Ullersmo klarer man altså å fjerne et akkumulert vedlikeholdsetterslep i Oslo fengsel på 500 mill. kr. Man klarer å stenge ned en avdeling ved dette grepet. Det er jo ikke en genistrek i den forstand, man har ikke funnet opp kruttet på nytt. Men dette valgte regjeringen å gjøre, i motsetning til den foregående regjeringen, som ikke gjorde det. Den prioriterte annerledes, og da får man heller stå opp og si det. Resultatet ble som det ble, vedlikeholdsetterslepet akselererte og kom opp i den høye sum av 4,5 mrd. kr – før denne regjeringen tok hånd i hanke med situasjonen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [12:20:35]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Lise Christoffersen, Sonja Mandt, Stine Renate Håheim, Kari Henriksen og Hadia Tajik om nasjonale retningslinjer for barnehusene (Innst. 259 S (2015–2016), jf. Dokument 8:62 S (2015–2016))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:21:45] (ordfører for saken): Etter mye debatt skal vi snakke om en sak der det er en samlet komité som står bak et viktig saksområde. Jeg vil starte med å takke representantene som har fremmet forslaget og nok en gang har fokusert på et viktig tema som justiskomiteen har diskutert mange ganger i løpet av denne perioden.

Det er et stort engasjement for voldsutsatte barn. Det er et stort engasjement for barnehusene, og det gjenspeiler denne innstillinga og det arbeidet som justiskomiteen har gjort.

Barnehusene skal gi barn og unge – og også personer med utviklingshemning – som er utsatt for vold eller overgrep, eller har vært vitne til det, et godt tilbud, men først og fremst gjennomføre avhør. Det som er litt av poenget bak forslaget, er at tilbudet skal være kvalitetsmessig godt, men skal også være likt i hele landet. Derfor er det et ønske om å ha statlige retningslinjer, slik at en vet både hva et barnehus skal være, og hva slags tilbud barnehusene skal gi.

Det som skiller komiteen i saken, er om disse nasjonale retningslinjene skal være lovfestet, eller om de bare skal sendes ut og på den måten kan utformes av departe-

mentet. Jeg antar at Senterpartiet og Arbeiderpartiet, som har fremmet forslag om lovfesting, kan redegjøre mer for bakgrunnen for at de ønsker det sånn.

Jeg for min del vil heller gå over til å si kort hvorfor vi står bak innstillinga om at vi ønsker nasjonale retningslinjer for Statens barnehus innen 1. november 2016. Bakgrunnen for det er at det viktigste for oss er at vi får nasjonale retningslinjer på plass. Komiteen har etterlyst det i lang tid. Det har pågått et arbeid i lang tid – kanskje for lang tid – men nå er det viktig at det kan avsluttes, og at vi kan få retningslinjene. Det viktigste for oss er ikke at det skal være lovfestet, og at vi skal få en egen sak om det her i Stortinget. Det tror jeg faktisk kan bli litt tungvint – og i alle fall unødvendig – i denne type spørsmål. Derfor har vi valgt å fremme forslag til vedtak for å bekrefte det engasjementet som vi har hatt, og som innstillinga også viser til at komiteen samlet har understreket flere ganger er viktig å få på plass.

Jeg vil også si to ord om medisinske undersøkelser, fordi det har vært et viktig engasjement og vil være en naturlig del av de nasjonale retningslinjene. Der har Kristelig Folkeparti, Venstre, Høyre og Fremskrittspartiet gjennom budsjettforlikene også gjort vedtak. Derfor viser vi også til det i innstillinga, både det at en skal sikre nok sosialpediatere for å sikre et kvalitetsmessig godt nok tilbud, og det at barn som er utsatt for vold eller overgrep, faktisk får den medisinske undersøkelsen på barnehuset. Det er viktig, fordi en vet at det kan avdekke ting som barna ikke har valgt å fortelle om, og som kan være viktig bevismateriale.

Vi viser også konkret til det som ble gjort i brevet fra Helse- og omsorgsdepartementet, at de stilte krav til helseforetakene i 2015 om at den sosialpediatriske kompetansen må styrkes i alle barneavdelinger. Så ble det spisset i oppdragsdokumentet for helseforetakene for 2016 at det skal være ansatt sosialpediatere i alle barneavdelinger, og at det skal gjennomføres eller tilbys en medisinsk undersøkelse av alle barn. Det er veldig viktig, og jeg er glad for at vi har fått det på plass. Komiteen understreker – både flertallet og mindretallet – at det er viktig at regjeringen følger det nøye. Vi forventer at det blir en del av de nasjonale retningslinjene.

Betalingspraksis har blitt diskutert. Der har vi vært tydelige på at det må komme en lik praksis.

Jeg tror det holder med det.

Margunn Ebbesen (H) [12:26:16]: Høyre er glad for den jobben og statusen som barnehusene har fått. Barnehusene gir oppfølging og hjelp til barn, unge og personer med utviklingshemning som er utsatt for eller har vært vitne til vold eller overgrep. Barnehusene har en høy faglig kompetanse og bidrar til å sikre et mest mulig likt tilbud til alle utsatte barn og unge.

Høyre er også særlig fornøyd med at regjeringen har vist en betydelig innsats i styrkingen av barnehusene, som igjen har blitt ytterligere forsterket gjennom forhandlingene vi fra regjeringspartiene har hatt med våre venner fra Kristelig Folkeparti og Venstre her på Stortinget.

Regjeringen har også fremmet forslag om endring i straffeprosessloven, som omhandler avhør av barn og sær-

lig sårbare personer. Dette innebærer at ansvaret for avhørene blir overført fra domstolene til politiet, og at det første avhøret som hovedregel skal tas uten at mistenkte siktes og varsles om avhøret. Dette gir barn og særlig sårbare større trygghet til å forklare seg uten at den potensielle gjerningsmannen blir involvert fra første stund. Videre har det blitt obligatorisk å ta tilrettelagte avhør og benytte barnehusene når barn under 16 år og særlig sårbare voksne avhøres som fornærmet eller annet vitne i saker som gjelder seksualforbrytelser, kjønnslemlestelser, vold i nære relasjoner, drap eller kroppsskade.

Barnehusene skal fungere som en trygg ramme for ofrene og sørge for bedre oppklaring i saken. Barn og psykisk utviklingshemmede er særlig sårbare og har et særskilt krav på beskyttelse, og det mener vi at regjeringen har tilrettelagt for gjennom de nye reglene om avhør i barnehus.

Disse endringene kom som et resultat av at regjeringen fulgte opp rapporten Avhør av særlig sårbare personer i straffesaker. Endringene ble foreslått for å sikre barns og særlig sårbare voksnes rettssikkerhet og gi disse et langt bedre vern mot vold og seksuelle overgrep – uten at det skulle svekke siktedes rettssikkerhet.

Når det gjelder dette viktige temaet, som tas opp gjennom det foreliggende representantforslaget, er Høyre helt enig i intensjonene om at felles retningslinjer må komme på plass. Høyre støtter imidlertid ikke Arbeiderpartiet og Senterpartiets forslag om at retningslinjene skal på plass i lovs form i denne omgang. Det viktigste er at nasjonale retningslinjer kommer på plass snarest, og ikke i hvilken form de kommer på plass. Dette arbeidet er regjeringen allerede godt i gang med, og vi mener derfor at intensjonen i representantforslaget er godt ivarettatt.

Flertallet i komiteen, bestående av Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, har derfor fremmet forslag til vedtak om at nasjonale retningslinjer skal være på plass innen 1. november 2016, noe vi selvsagt har forventninger om at regjeringen følger opp.

Lise Wiik (A) [12:29:39]: Det har utviklet seg et behov for felles regelverk for Statens barnehus. Det skal være et likeverdig tilbud ved de ulike barnehusene. Det kan ikke være slik at kvaliteten på tilbudet avhenger av hvor en bor i landet. Dette gjelder barn og unge som er sårbare, barn og unge med utviklingshemning som har vært utsatt for eller vitne til vold eller overgrep. Det skal være krav om høy faglig kompetanse, slik at best mulig blir gitt til alle.

Høringen viste at organisasjoner som arbeider med og for barn, er enig i at et felles overordnet regelverk må på plass. Barnehusene ble etablert under den forrige regjeringen og det ble sørget for øremerkede midler. Det behovet er der fortsatt, og jeg forutsetter at regjeringen sørger for tilstrekkelig økonomisk handlingsrom videre.

Arbeiderpartiet ber regjeringen legge fram lovforslag om et felles nasjonalt regelverk for Statens barnehus. Et nasjonalt regelverk skal sikre god, helhetlig og tverrfaglig oppfølging av brukerne ved barnehuset. Regelverket må inneholde konkrete kvalitetskrav til gjennomføring av medisinske undersøkelser. I høringen ble det påpekt av barne-

ombudet at under 20 pst. av barna fikk medisinsk undersøkelse i 2015. Dette er ikke akseptabelt. En så sårbar gruppe av barn og unge har krav på et bedre og tryggere tilbud. Arbeiderpartiet mener at et godt og helhetlig tilbud til brukere av barnehus rundt om i landet best blir ivaretatt gjennom lovforslag om et felles nasjonalt regelverk.

Jeg tar dermed opp mindretallets forslag.

Presidenten: Da har representanten Lise Wiik tatt opp det forslaget hun refererte til.

Ulf Leirstein (FrP) [12:31:46]: Et bedre og mer verdig tilbud til volds- og overgrepsutsatte barn har vært et viktig satsingsområde for regjeringen, for Fremskrittspartiet og Høyre – og selvfølgelig også for våre støttepartier, Kristelig Folkeparti og Venstre. Faktisk har en samlet justiskomite vært opptatt av dette feltet – vi har diskutert og brukt mye tid på dette temaet. Det er jeg glad for. Denne gruppen barn fortjener oppmerksomhet.

Jeg mener at vi har kommet langt på dette feltet på de litt over to årene som denne regjeringen har sittet. Det har blitt gjort mye bra arbeid. Når det gjelder barnehus, er det ekstra gledelig for meg som østfolding at vi nå skal få et eget barnehus i Østfold, fortrinnsvis i løpet av dette året.

Det gjenstår fortsatt en del arbeid. Derfor er jeg glad for at vi nå også fokuserer på dette med nasjonale retningslinjer, som representantforslaget tar opp, og på det arbeidet som allerede er gjort av justisministeren. Nasjonale retningslinjer for barnehusene er viktig å få på plass. Der er vi vel helt samstemte. Dette arbeidet haster. Jeg er derfor veldig glad for at justis- og beredskapsministeren i sitt svarbrev til komiteen av 11. april i år deler oppfatningen om at det er sentralt at det foreligger retningslinjer for driften av barnehusene som skal være forankret i en felles forståelse av hva et barnehus skal være, og hvilke tilbud som skal være på plass ved det enkelte barnehuset.

Politidirektoratet har på oppdrag fra departementet fått utarbeidet to rapporter som gir et godt grunnlag for utarbeidelsen av nasjonale retningslinjer for organiseringen av og tilbudet i barnehusene. Jeg synes det er viktig å få dette raskt på plass, men vi må også sørge for at retningslinjene, som får konsekvenser for mange, mange barn, også er forankret i et solid faglig grunnlag.

Regjeringen har satt i gang et viktig arbeid for å få styrket de medisinske undersøkelsene ved barnehusene. Helse- og omsorgsdepartementet stilte i 2015 krav til de regionale helseforetakene om at den sosialpediatriske kompetansen må styrkes i alle barneavdelinger, og at det etableres kombinerte stillinger med denne kompetansen ved barnehusene og de lokale barneavdelingene. Dette har vært en viktig sak for Fremskrittspartiet, og dette er avgjørende både for barns trygghet og av hensyn til etterforskningen.

Jeg mener at det som det legges opp til i denne saken, med den innstillingen som flertallspartiene står bak, viser at vi er handlekraftige på dette området, og ser fram til å få på plass disse nasjonale retningslinjene senest 1. november i år.

Jeg har avslutningsvis lyst til å rette en spesiell takk til

Kristelig Folkeparti, som også hadde saksordføreren, og som har vist et veldig varmt og godt engasjement knyttet til volds- og overgrepsutsatte barn – diskutert dette mye i justiskomiteen, tatt opp temaene. Jeg mener det har bidratt til at regjeringens gode forslag på dette området har blitt enda bedre – gjennom samspillet mellom samarbeidspartiene.

Jenny Klinge (Sp) [12:35:03]: Det er særst viktig for Senterpartiet at geografi ikke skal være avgjerande for kva tilbod ungar får på viktige område. Barnehusa er eit slikt viktig tilbod. Dei første barnehusa vart oppretta under den raud-grøne regjeringa, og vi fekk på plass stadig fleire. Det er bra, og det må også vurderast om vi skal opprette endå fleire enn dei barnehusa som finst no.

Likevel er det opplagt viktig å sørje for eit godt innhald i dei barnehusa som til kvar tid finst. Vi må òg sørje for at ungar – uansett kvar dei kjem frå i landet når dei får tilbod ved eit barnehus – får likeverdige tilbod og like god oppfølging. Vi kan ikkje akseptere at det er store lokale forskjellar mellom barnehusa når det gjeld talet på tilsette, fagleg kompetanse og arbeidsoppgåver. Det er inga ueinigheit om at det per i dag er store forskjellar mellom barnehusa.

Eg er oppteken av at eit nasjonalt regelverk for barnehusa skal sikre høg kvalitet i tilbodet som blir gjeve til brukarane, og det skal ikkje vere geografi som avgjer innhaldet i tilbodet. Den raud-grøne regjeringa starta arbeidet med å skape felles retningslinjer for drifta av barnehusa og å vurdere tilsynsbehova.

Trass i at det i lang tid har vore arbeidd med å utvikle nasjonale retningslinjer, er desse framleis ikkje på plass. Dette meiner eg er urovekkjande. Det er på høg tid at det blir gjeve retningslinjer for barnehusa som sikrar ungene tilbod av høg kvalitet og av same standard over heile landet.

Eg meiner at det ikkje er godt nok å vise til rapportane og handlingsplanane til Politidirektoratet. Når Politidirektoratet ikkje har sett i gang arbeidet med å utarbeide instruks for verksemda til barnehusa, viser det klårt at det å få på plass retningslinjer for barnehusa ikkje er ei prioritert oppgåve.

Det er ikkje tilstrekkeleg å vise til at årsaka til dette er – og no siterer eg frå svarbrevet frå statsråden av 11. april 2016 – «kapasitetsmessige utfordringer, og behovet for prioritering av tilrettelegging for implementering og oppfølging av nytt regelverk om tilrettelagte avhør». Det er etter eit slikt vedunderleg sitat freistande å kommentere at departementet kunne ha trengt eit kurs i korleis dei lett kan unngå omfattande substantivisering i svarbrevane sine, men det skal eg elegant la liggje.

Eg ser det elles som positivt at statsråden er einig i at barnehusa ikkje skal vere avhøyringsfabrikkar, men at det òg skal finnast tilbod om m.a. medisinske undersøkingar. Det er derfor eg meiner at det må kome på plass konkrete kvalitetskrav, nettopp for å sikre eit slikt tilbod.

Tilgangen til medisinske undersøkingar er i dag avhengig av kva barnehus ein blir avhørt ved. Det må gjerast konkrete tiltak og må gjevast forpliktande retningslinjer, slik at geografi ikkje lenger er avgjerande for

kva medisinske undersøkingar barnehusa kan tilby ungane.

Sjølv om eg ser mykje bra ved det arbeidet som blir gjort av Solberg-regjeringa, vil eg samtidig understreke at det allereie har teke for lang tid å kome i mål, og at krava til barnehusa vil bli for lite forpliktande om dei berre blir gjevne i ein nasjonal rettleiar.

Statsråden seier at han òg er uroa over at retningslinene ikkje er på plass. Eg stiller meg derfor undrande til at statsråden ikkje på noverande tidspunkt vil konkludere på om retningslinene skal ha heimel i lov eller forskrift. Han uttalar at retningslinjer gjevne i lov eller forskrift vil gje mindre fleksibilitet enn ein nasjonal rettleiar, og at slike retningslinjer vil hemje utviklinga. Likevel grunnjev han ikkje kvifor det er slik. Eg meiner at retningslinjer gjevne i lov eller forskrift kan utformast slik at dei er fleksible og gode. Det eksisterer allereie kunnskap og erfaring med kva som er god kvalitet ved barnehusa. Dette kan ein bruke når ein skal utarbeide slike retningslinjer.

Det er ikkje utan betyding kva form desse retningslinene blir gjevne i. Ungane sitt beste må stå i sentrum. Dette må vi vise ved å stille krav til barnehusa som speglar den viktige rolla som barnehusa har i møte med desse ungane. Desse omsyna kan ikkje bli varetekne godt nok gjennom ein nasjonal rettleiar. Skal vi sørge for et likt tilbod over heile landet, vil det best sikrast ved retningslinjer gjevne i lov eller forskrift.

Statsråden har gjeve uttrykk for at han er særleg oppteken av at barnehusa gjev eit best mogleg tilbod til utsette ungar og andre særleg sårbare fornærma og vitne. Eg deler dette synet. Retningslinjer må kome på plass så snart som mogleg. Dei må vere forpliktande for barnehusa. Dei må sikre god og lik kvalitet i tilboda over heile landet, og dei må stille konkrete krav til medisinske undersøkingar.

Ungar i Noreg er likeverdige, uavhengig av kvar i landet dei bur. Tilboda ved barnehusa må spegle dette. Det må derfor etablerast eit reelt likeverdig tilbod ved barnehusa i Noreg. Berre slik kan vi vise at vi tek desse utsette ungane på alvor.

Statsråd Anders Anundsen [12:40:10]: Jeg erkjenner at jeg fra tid til annen har en hang til å kritisere den rød-grønne regjeringen for manglende leveranser og deres svakheter. Jeg skal benytte anledningen til å gjøre det motsatte nå.

Det å få opprettet barnehus som system er en gedigen seier for barn og andre svake grupper som trenger tilrettelegte avhør. Det var starten på noe som er blitt veldig bra, men som fortsatt skal videreutvikles, og som vi senest videreutviklet med ny avhørsreform som trådte i kraft 2. oktober i fjor. Jeg synes det er godt på mange måter å vite at det er en så sterk politisk ryggdekning for satsingen på barnehus og på dette området.

Så er jeg enig i, som saksordfører var inne på, at arbeidet med retningslinjene i Politidirektoratet burde ha kommet lenger enn det det har gjort, tiden tatt i betraktning. Men som jeg skrev i mitt brev til komiteen, har utfordringen vært at den samme kapasiteten også skal benyttes til å iverksette den nye avhørsreformen, som også har vært

svært avgjørende å lande riktig og få gjennomført så raskt som overhodet mulig. I tillegg er det gjort et voldsomt arbeid for å få bedre oversikt og systematikk i arbeidet med disse sakene. Der har det vært gjennomført et virkelig godt stykke arbeid fra Politidirektoratets side som gjør at vi nå er bedre i stand til å løse de fremtidige utfordringene vi står overfor. I tillegg til det har vi altså oppnådd noe som er veldig positivt, men som skaper utfordringer, nemlig at det nå gjennomføres langt flere avhør i barnehusene enn det noen gang har vært gjort tidligere, og økningen har vært dramatisk det siste halvannet året. Det er veldig bra.

Jeg er veldig glad for at det er så stor enighet om behovet for nasjonale retningslinjer. Det arbeidet er i gang i Politidirektoratet, det er gjort et godt grunnlagsarbeid. Det betyr at retningslinjene relativt raskt vil komme på plass, og det vil selvfølgelig komme på plass innen den fristen Stortinget fastsetter dersom flertallsinnstillingen blir vedtaket i dag. Dersom en imidlertid går for forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, er min frykt at det vil ta betydelig lengre tid, for da må vi igangsette et lovarbeid. Det må gjøres et grundig lovarbeid først i departementet, så skal dette på høring, så skal proposisjonen skrives, og så kan man komme til Stortinget som skal behandle dette, og deretter skal det eventuelt utformes forskrifter i oppfølgingen av lovverket. Jeg vil derfor konstatere at det vil ta betydelig lengre tid, uten at jeg tror retningslinjene eller de nasjonale føringene vil bli bedre av den grunn. Samtidig mener jeg det er grunnlag for å ha retningslinjer som er så fleksible som mulig. Det er naturligvis avhengig av hvordan lov og forskrift utformes, men utgangspunktet er at endringer i lov og forskrift vil kreve en ganske omfattende forhåndsbehandling også ved endringer av lov og forskrift, inkludert lange høringsfrister og et spesielt godt forarbeid.

Så med retningslinjer som dem komitéflertallet legger opp til, vil en øke fleksibiliteten, for dette er et område hvor en ikke har fasitene. En ser ikke at dagens modell for håndtering av barnehusene vil være den modellen som vil være der til evig tid. Vi har nå f.eks. i Nordland politidistrikt et pilotprosjekt med fremskutt barnehus, hvor det blir etablert en avdeling av barnehuset på Helgeland, sånn at barnehuset kan reise til barna, som skal ha akkurat det samme tilbudet der som de ville hatt om de reiste til Bodø. Det er betydelig bedre for barna som da får kortere reisetid, og jeg tror erfaringene fra det prosjektet f.eks. kan bidra til at nasjonale retningslinjer bør endres fra det som kan være utgangspunktet. Derfor er jeg opptatt av at det skal være fleksibilitet.

Jeg vil også gjøre oppmerksom på at det i samsvar med det som har vært Stortingets forventning, er igangsatt et arbeid for å avklare forholdet til medisinske undersøkelser. Der er det dessverre stor ulikhet mellom de ulike barnehusene. Jeg har selv tatt dette opp med helse- og omsorgsministeren, og vi har igangsatt det arbeidet for en stund siden for å få dette på plass. Medisinske undersøkelser ved barnehusene er helt avgjørende for at barnehusene skal kunne levere den kvaliteten på undersøkelserne de gjennomfører, som vi har forventninger til. Det er veldig viktig at en sikrer den kompetansen det da er behov for. Der har helse- og omsorgsministeren allerede gjennom-

ført en rekke grep for å sikre kompetansen. Der ulikheten nå er størst, er på omfanget, altså antallet saker hvor det gjennomføres medisinske undersøkelser, og på finansieringsmodellen for de medisinske undersøkelsene. Dette må komme på plass raskt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:45:08]: Jeg vil takke statsråden for et godt innlegg og bare understreke at det er viktig at retningslinjene kommer på plass. Jeg ser at statsråd Horne også sitter her – i mye av det arbeidet som skal gjøres framover, håper vi at det kan komme gode signaler gjennom opptrappingsplanen for å bekjempe vold og overgrep mot barn, som kommer til høsten. Som statsråden understreker, har det blitt et mye større behov for barnehusene og for det arbeidet som gjøres.

Jeg tenkte å utfordre statsråden med hensyn til den lovendringen som Stortinget gjorde med endring i tilrettelagte avhør, og som vel trådte i kraft i oktober: Hvordan har det hatt innvirkning med tre nye frister? Hvordan har overgangen til politi i stedet for at dommeren er inne og leder avhørene, virket? Har man noen evaluering eller tilbagemelding å gi til Stortinget om hvordan det har fungert, og holdes eventuelt fristene lettere nå enn de gjorde før?

Statsråd Anders Anundsen [12:46:03]: Evaluering har vi ikke gjort ennå, men vi har en del tilbagemeldinger som sier noe om hvordan utviklingen har vært. Det er klart at med den økningen vi har hatt, har også den nye avhørsreformen bidratt til en rekke utfordringer. Samtidig hadde vi for to år siden, da vi virkelig startet satsingen på dette, en gjennomsnittlig ventetid på ca. 54 dager for barneavhør. Det siste tallet jeg har fått rapportert, for mars, viser at ventetiden er mellom 23 og 24 dager samlet. Men det er fortsatt ikke godt nok, for nå skal vi rapportere på tre frister. Det er ukesfristen for de mest akutte sakene, det er toukersfristen for de vanlige sakene og treukersfristen for de sakene som av hensyn til saken bør vente. Basert på det rapporteringsregimet, følger vi tøft opp at vi skal komme innenfor det som er lovens krav. Og vi skal få en plan fra Politidirektoratet som skal sørge for at dette nås innen en bestemt dato. Det er fortsatt sterk fokusering, men det har vært en forbedring, og det er bra.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [12:47:16]

Innstilling fra justiskomiteen om Årsrapport for 2015 fra Stortingets utvalg for rettsferdsvederlag (Innst. 266 S (2015–2016), jf. Dokument 14 (2015–2016))

Hadia Tajik (A) [12:47:44] (leiar for komiteen og ordfører for saka): Det er ein einstemmig komité som har avgjeve si innstilling etter behandling av årsrapporten for rettsferdsvederlagsordninga for 2015. Rettsferdsvederlags-

ordninga er Stortinget si eiga ordning der enkeltpersonar kan søkja om ein skjønsmessig kompensasjon frå staten når vedkommande har kome særleg uheldig ut og er påført skade eller ulempe som ikkje vert dekkja etter alminnelege erstatningsreglar eller gjennom trygde-, forsikrings- eller erstatningsordningar. Det er ei ordning som er basert på sedvane. Sakene vert avgjorde av Stortingets utval for rettsferdsvederlag, og det er statens sivilrettsforvaltning som er tillagt oppgåva som sekretariat for utvalet.

Komiteen registrerer at utvalet har halde ti møter og avgjort 490 saker i 2015. Både talet på mottekne og behandla saker har vore fallande dei seinare åra. I 2015 har det likevel vore ei svak auke samanlikna med 2014, utan at det endrar utviklinga over dei siste åra. Det er ei utvikling som ikkje er unaturleg all den tid talet på potensielle saker med tida har vorte redusert. Det vart innvilga rettsferdsvederlag i 52 pst. av sakene som vart avgjorde i 2015. Det er på nivå med 2014, då 51 pst. av sakene vart innvilga.

Komiteen merkar seg at sjølv om den totale gjennomsnittlege saksbehandlingstida har gått noko ned dei siste åra, har ho likevel auka frå 2014 til 2015 frå 16 til 17 månader på grunn av tekniske problem med saksbehandlingssystema.

Til slutt: Dette er ei viktig ordning. Det er enkeltsaker av betydning, og det er ein del av Noregs historie. Me takkar difor rettsferdsvederlagsutvalet for arbeidet så langt og strekar under viktigheita av at alle saker vert behandla så hurtig som det er forsvarleg å gjera.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [12:49:42]

Innstilling fra justiskomiteen om Lov om informasjonstilgang m.m. for Barnevoldsutvalget (Innst. 265 L (2015–2016), jf. Prop. 87 L (2015–2016))

Margunn Ebbesen (H) [12:50:12] (ordfører for saken): Det er en samlet komité som står bak innstillingen i denne viktige saken. Saken gjelder et midlertidig lovfor-slag fra Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartemen-tet om informasjonstilgang for Barnevoldsutvalget.

Kongen oppnevnte i statsråd 13. november 2015 et utvalg som skal undersøke saker der barn har vært utsatt for grov vold, seksuelle overgrep og alvorlig omsorgssvikt. Bakgrunnen for oppnevningen relaterer seg til regjeringens tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom: En god barndom varer livet ut. Ifølge tiltak 18 i tiltaksplanen vil en ekspertgruppe få i oppdrag å analysere et utvalg saker der barn og unge har vært utsatt for vold og seksuelle overgrep. Hensikten er å avdekke svikt og utfordringer i det offentlige tjenesteapparatets håndtering av sakene. Gjennom dette lovfor-slaget skal utvalget gis tilgang til nødvendig taushetsbelagt informasjon, slik at utvalget skal kunne utføre sine oppgaver på en god måte.

Det er et viktig arbeid utvalget skal gjennomføre, og komiteen ser det som helt nødvendig at de som har opplysninger som bør komme fram for utvalget, kan gi opp-

lysningene videre uten å være hindret av taushetsplikt. Opplysningene kan gis til utvalgets leder, nestleder og sekretariat. Opplysningene skal slettes når utvalget har avsluttet sitt arbeid.

Jeg tillater meg til slutt å ønske utvalget lykke til med den viktige jobben de skal gjøre.

Statsråd Solveig Horne [12:52:10]: Regjeringen prioriterer arbeidet med vold mot barn og unge. Vold mot barn og unge er et stort samfunnsproblem og en tragedie for dem som blir berørt. Vi trenger mer kunnskap for å forbedre systemet som skal forebygge og hjelpe. I planen En god barndom varer livet ut er Barnevoldsutvalget et viktig tiltak, og regjeringen er godt i gang med arbeidet med opptrappingsplanen som Stortinget har vedtatt at vi skal arbeide med.

En av de mest alvorlige truslene mot en trygg barndom er vold og overgrep. Vold er ødeleggende for barns fysiske og psykiske helse og livskvalitet. Mange blir merket for resten av livet og sliter også som voksne med traumer fra barndommen. Vi leser dessverre nesten daglig i mediene om saker der barn og ungdom har blitt utsatt for grov vold, seksuelle overgrep og alvorlig omsorgssvikt. Som samfunn må vi hele tiden spørre oss: Hva er det vi kan gjøre bedre for å forebygge slike alvorlige saker? Dersom tjenesteapparatet har sviktet, er det viktig at vi forstår hvorfor det har sviktet.

Det var bakgrunnen for at regjeringen i fjor høst nedsatte Barnevoldsutvalget. Utvalget er under ledelse av Ann-Kristin Olsen og skal avdekke hvorvidt, i hvilken grad og på hvilken måte det har forekommet svikt i det offentlige tjenesteapparatets håndtering av disse sakene. Utvalget skal gi anbefalinger som kan bidra til at framtidige tilfeller forebygges og forhindres.

Saker der barn er utsatt for vold og overgrep, vil av natur inneholde en rekke personsensitive opplysninger som er underlagt lovbestemt taushetsplikt. Sakene vil i tillegg berøre mange tjenester og sektorer. Formålet med loven som blir behandlet i dag, er å gi utvalget tilgang til nødvendig taushetsbelagt informasjon, slik at utvalget kan utføre sine oppgaver på en god måte.

Offentlige myndigheter – barnevernet, helsesektoren, skolen, familievernet med flere – får gjennom loven klar adgang til å gi taushetsbelagte opplysninger til utvalget. Utvalget får også hjemmel til å behandle personopplysninger som er nødvendige og relevante for arbeidet, uten samtykke fra dem opplysningene gjelder. Loven gir i tillegg en særskilt tilpasset regulering av utvalgets taushetsplikt. Utvalget vil også gjennom loven underlegges streng taushetsplikt for opplysningene de mottar.

Vi må beskytte barn mot vold, overgrep og omsorgssvikt. Ved at Barnevoldsutvalget får tilgang til all relevant informasjon, får de et fullstendig bilde av hva som har skjedd i sakene de gjennomgår, og kan komme med treffsikre anbefalinger. Det vil også bidra til at vi blir bedre rustet til å beskytte barn mot vold i framtiden. Vi må snu hver stein for å undersøke hva som har gått galt.

Jeg er glad for at justiskomiteen har behandlet saken så raskt og enstemmig har gitt loven støtte gjennom sin inn-

stilling. Jeg både håper og forventer at utvalgets arbeid vil bidra til ny kunnskap, slik at vi kan forhindre at barn utsettes for vold, overgrep og omsorgssvikt i framtiden.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i straffeloven og straffeprosessloven (personforfølgelse, forberedelse til tvangsekteskap mv.)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker føyes «266,» til i opplistingen i § 67 annet ledd bokstav b av bestemmelser i straffeloven.

II

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 253 nytt annet ledd skal lyde:

På samme måte straffes den som ved å forlede eller på annen måte medvirker til at en person reiser til et annet land enn der personen er bosatt, med forsett om at personen der vil bli utsatt for en handling som nevnt i første ledd.

§ 266 skal lyde:

§ 266 *Hensynsløs atferd*

Den som ved skremmende eller plagsom opptreden eller annen hensynsløs atferd *forfølger en person eller på annen måte* krenker en annens fred, straffes med bot eller fengsel inntil 2 år.

Ny § 266 a skal lyde:

§ 266 a *Alvorlig personforfølgelse*

Den som gjentatte ganger truer, følger etter, iakttar, kontakter eller gjennom andre sammenlignbare handlinger forfølger en annen på en måte som er egnet til å fremkalle frykt eller engstelse, straffes med fengsel inntil 4 år.

§ 295 nytt annet ledd skal lyde:

På samme måte straffes den som ved forhold som nevnt i første ledd bokstav a til c får noen til å ha seksuell omgang med hverandre.

§ 296 bokstav b skal lyde:

b) får noen som han står i et forhold til som nevnt i bokstav a til å utføre handlinger som svarer til seksuell omgang med seg selv *eller til å ha seksuell omgang med hverandre, eller*

III

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 2

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag nr. 1, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«III

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

Ny § 145 skal lyde:

§ 145 Deltakelse i militær virksomhet i væpnet konflikt i utlandet

Norsk statsborger eller annen person hjemmehørende i riket, som i utlandet slutter seg til en gruppe som tar aktivt del i væpnet konflikt, straffes med fengsel i 6 år. Forbudet retter seg mot de konflikter som Kongen i statsråd har fastsatt at skal omfattes av første punkt.

Den som har forsett om å fullbyrde et lovbrudd som nevnt i første ledd, og påbegynner sin reise til området eller foretar andre handlinger som legger til rette for og peker mot gjennomføringen, straffes for forsøk. Forsøket straffes mildere enn fullbyrdet overtredelse.

§ 16 annet ledd gjelder tilsvarende.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling III Ny § 145.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om endringer i straffeloven mv.
(militær virksomhet i væpnet konflikt m.m.)

I

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

§ 200 a første ledd skal lyde:

Når noen med skjellig grunn mistenkes for en handling eller forsøk på en handling som etter loven kan medføre straff av fengsel i 10 år eller mer, eller som rammes av straffeloven §§ 121, 123, 125, 126, 127 jf. 123, 128 første punktum, 129, 136 a, 145, 146, 231, 332 jf. 231, 335 jf. 231, 337 jf. 231, eller 340 jf. 231, kan retten ved kjennelse beslutte at ransaking kan settes i verk uten underretning til den mistenkte eller andre.

§ 202 b første ledd første punktum skal lyde:

Når noen med skjellig grunn mistenkes for en handling eller forsøk på handling som etter loven kan medføre straff av fengsel i 5 år eller mer, eller som rammes av straffeloven §§ 121, 123, 125, 126, 127 jf. 123, 128 første punktum, 146 eller 198, kan påtalemyndigheten beslutte at teknisk peileutstyr plasseres på kjøretøy, gods eller andre gjenstander for å klarlegge hvor den mistenkte eller gjenstandene befinner seg (teknisk sporing).

§ 202 c første ledd innledningen skal lyde:

Når noen med skjellig grunn mistenkes for en handling eller forsøk på handling som etter loven kan medføre straff av fengsel i 10 år eller mer, eller som rammes av straffeloven §§ 121, 123, 125, 126, 127 jf. 123, 128 første punktum, 129, 136 a, 145 eller 146, eller som rammes av lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. § 5, kan retten ved kjennelse gi politiet tillatelse til å

§ 216 a første ledd bokstav b skal lyde:

b) som rammes av straffeloven §§ 121, 123, 125, 126, 127 jf. 123, 128 første punktum, 129, 136 a, 145, 146, 231, 332 jf. 231, 335 jf. 231, 337 jf. 231, eller 340 jf. 231, eller av lov om kontroll med eksport av strategiske varer, tjenester og teknologi m.v. § 5.

§ 216 b første ledd bokstav b skal lyde:

b) som rammes av straffeloven §§ 121, 123, 125, 126, 127 jf. 123, 128 første punktum, 146, 198, 231, 266, 306, 311, 332 jf. 231, 335 jf. 231, 337 jf. 231, eller 340 jf. 231.

§ 222 d annet ledd bokstav a skal lyde:

a) straffeloven §§ 111, 113, 115, 117, 119, 120 a, 123, 126, 128 første punktum, 129, 133, 135, 136 a, 142 eller 145,

II

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet gjøres følgende endring:

§ 17 b første ledd nr. 5 første punktum skal lyde:

5. sabotasje og politisk motivert vold eller tvang, eller overtredelser av straffeloven §§ 131 til 136 a, 145 eller 146.

III

I lov 20. mai 2005 nr. 28 om straff gjøres følgende endringer:

§ 5 første ledd nr. 6 skal lyde:

6. er rettet mot den norske stat eller norsk statsmyndighet, eller rammes av §§ 120 a eller 127 jf. 120 a,

§ 5 første ledd nr. 10 skal lyde:

10. anses som terror- eller terrorrelatert handling etter straffeloven kapittel 18, eller rammes av §§ 145 eller 146, eller

§ 5 tredje ledd skal lyde:

Første ledd nr. 1, 2, 3, 6, 7, 8, 10 med unntak av § 145, og 11 gjelder tilsvarende for handlinger foretatt av andre personer enn dem som omfattes av første og annet ledd, når personen oppholder seg i Norge, og handlingen har en lengstestråff på fengsel i mer enn 1 år.

Ny § 120 a skal lyde:

§ 120 a *Angrep på norske og allierte styrker*

Med fengsel inntil 10 år straffes den som rettsstridig bærer våpen eller deltar i militær operasjon mot norske militære styrker. På samme måte straffes den som foretar slik handling mot militære styrker som deltar i en internasjonal operasjon sammen med norske styrker.

Ny § 120 b skal lyde:

§ 120 b *Grovt angrep på norske og allierte styrker*

Grovt angrep på norske og allierte styrker straffes med fengsel inntil 15 år. Ved avgjørelsen av om angrepet er grovt, skal det særlig legges vekt på om det har hatt særlig alvorlige virkninger for norske eller allierte styrker, om det er gjennomført ved en organisert væpnet aksjon og om det har medført tap eller fare for tap av menneskeliv.

§ 127 skal lyde:

§ 127 *Forbund om krenkelse av Norges selvstendighet og forfatning mv.*

Med fengsel inntil 6 år straffes den som inngår forbund med noen om å begå lovbrudd som nevnt i §§ 111–120 a, § 123 eller § 124.

Ny § 145 skal lyde:

§ 145 *Deltakelse i militær virksomhet i væpnet konflikt i utlandet*

Den som på rettsstridig måte deltar i militær virksomhet i en væpnet konflikt i utlandet, straffes med fengsel inntil 6 år, med mindre vedkommende deltar på vegne av en statlig styrke.

Den som har forsett om å fullbyrde et lovbrudd som nevnt i første ledd, og påbegynner sin reise til området eller foretar andre handlinger som legger til rette for og peker mot gjennomføringen, straffes for forsøk. Forsøket straffes mildere enn fullbyrdet overtredelse. § 16 annet ledd gjelder tilsvarende.

Ny § 146 skal lyde:

§ 146 *Rekruttering til militær virksomhet*

Den som rekrutterer noen til å delta i ulovlig militær virksomhet, jf. § 145, straffes med fengsel inntil 3 år.

IV

1. Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. De ulike endringene kan settes i kraft til forskjellig tid.
2. Kongen kan gi nærmere overgangsregler.

Presidenten: Venstre og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling III Ny § 145 og forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble komiteens innstilling bifalt med 84 mot 9 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 13.06.11)

Presidenten: Det votes så over I, II, IV samt resten av III.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 3

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov
om endringer i politiloven
(utnevning av visepolitimestere på åremål)

I

I lov 4. august 1995 nr. 53 om politiet skal § 19 første og annet ledd lyde:

Politidirektøren og assisterende politidirektører beskikkes av Kongen på åremål for et tidsrom av inntil 6 år. Etter utlysning kan vedkommende beskikkes for ytterligere en periode på inntil 6 år.

Politimestere og visepolitimestere i politidistrikter utnevnes som embetsmenn på åremål for inntil 6 år. Etter

utlysning kan *vedkommende utnevnes for* ytterligere en periode på *inntil 6 år*.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om endringer i forvaltningsloven mv.
(administrative sanksjoner mv.)

I

I lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker gjøres følgende endringer:

Kapittel VIII overskriften skal lyde:

Kapittel VIII. Om virkningen av feil og om utsatt iverksetting

Nytt kapittel IX skal lyde:

Kapittel IX. Administrative sanksjoner

§ 43 (anvendelsesområde)

Kapitlet her gjelder for saker om administrative sanksjoner.

Med administrativ sanksjon menes en negativ reaksjon som kan ilegges av et forvaltningsorgan, som retter seg mot en begått overtredelse av lov, forskrift eller individuell avgjørelse, og som regnes som straff etter den europeiske menneskerettskonvensjon.

§ 44 (overtredelsesgebyr)

Forvaltningsorganer kan ilegge overtredelsesgebyr (lovbrottsgebyr) når det er fastsatt i lov.

Overtredelsesgebyr kan ilegges etter faste satser eller

utmåles i det enkelte tilfelle (individuell utmåling) innenfor en øvre ramme som må fastsettes i eller i medhold av lov. Departementet kan gi forskrift om slike rammer.

Ved individuell utmåling av overtredelsesgebyr mot fysiske personer kan det blant annet legges vekt på overtredelsens omfang og virkninger, fordeler som er eller kunne vært oppnådd ved lovbruddet, samt overtrederens skyld og økonomiske evne. For foretak gjelder § 46 annet ledd.

Forhåndsvarsel kan unnlates når overtredelsesgebyr ilegges på stedet.

Oppfyllelsesfristen er fire uker fra vedtaket ble truffet. Lengre frist kan fastsettes i vedtaket eller senere.

Overtredelsesgebyret tilfaller statskassen.

§ 45 (administrativt rettighetstap)

Forvaltningsorganer kan ilegge administrativt rettighetstap når det er fastsatt i lov. Administrative rettighetstap er administrative sanksjoner som trekker tilbake eller begrenser en offentlig tillatelse.

Administrativt rettighetstap kan bare ilegges så langt det etter overtredelsens art, alvor og forholdene for øvrig fremstår som forholdsmessig. Vedtaket skal gjelde for en bestemt tid.

§ 46 (administrativ foretakssanksjon)

Når det er fastsatt i lov at det kan ilegges administrativ sanksjon overfor et foretak, kan sanksjon ilegges selv om ingen enkeltperson har utvist skyld. Med foretak menes selskap, samvirkeforetak, forening eller annen sammenlutning, enkeltpersonforetak, stiftelse, bo eller offentlig virksomhet.

Ved avgjørelsen av om et foretak skal ilegges administrativ sanksjon og ved individuell utmåling av sanksjonen kan det blant annet tas hensyn til

- a) sanksjonens preventive virkning
- b) overtredelsens grovhet, og om noen som handler på vegne av foretaket, har utvist skyld
- c) om foretaket ved retningslinjer, instruksjon, opplæring, kontroll eller andre tiltak kunne ha forebygget overtredelsen
- d) om overtredelsen er begått for å fremme foretakets interesser
- e) om foretaket har hatt eller kunne oppnådd noen fordel ved overtredelsen
- f) om det foreligger gjentakelse
- g) foretakets økonomiske evne
- h) om andre reaksjoner som følge av lovbruddet blir ilagt foretaket eller noen som har handlet på vegne av det, blant annet om noen enkeltperson blir ilagt administrativ sanksjon eller straff
- i) om overenskomst med fremmed stat eller internasjonal organisasjon forutsetter bruk av administrativ foretakssanksjon eller foretakstraff

§ 47 (samordning av sanksjonssaker)

Dersom et forvaltningsorgan har grunn til å anta at både straff og administrativ sanksjon kan være en aktuell reaksjon mot samme forhold, må organet i samråd med påtalemyndigheten avklare om forholdet skal forføl-

ges strafferettslig, administrativt eller både strafferettslig og administrativt.

Dersom et forvaltningsorgan har grunn til å anta at det også for et annet organ kan være aktuelt å ilegge administrativ sanksjon mot samme forhold, må forvaltningsorganet sørge for en samordning av behandlingen av spørsmålet om å ilegge sanksjoner.

§ 48 (*orientering om taushetsrett mv.*)

I sak om administrativ sanksjon skal forvaltningsorganet gjøre parter som det er aktuelt for, oppmerksom på at det kan foreligge en rett til ikke å svare på spørsmål eller utlevere dokumenter eller gjenstander når svaret eller utleveringen vil kunne utsette vedkommende for administrativ sanksjon eller straff. Orienteringsplikten gjelder ikke der parten må antas å være kjent med at det kan foreligge en slik rett.

§ 49 (*underretning om sakens utfall*)

Når en sak om administrativ sanksjon avsluttes i førsteinstansen med at sanksjon ikke ilegges, skal parten underrettes om dette. § 27 første ledd gjelder tilsvarende. Grunnlaget for at saken avsluttes, skal samtidig kort angis.

§ 50 (*domstolenes kompetanse ved prøving av vedtak om administrative sanksjoner*)

Ved prøving av vedtak om administrative sanksjoner kan retten prøve alle sider av saken.

Nytt kapittel X skal lyde:

Kapittel X. Tvangsmulkt

§ 51 (*tvangsmulkt*)

Et forvaltningsorgan kan, når det er fastsatt i lov, treffe vedtak om tvangsmulkt for å sikre at plikter som følger av lov, forskrift eller individuell avgjørelse, blir etterlevd.

Tvangsmulkten kan fastsettes som en løpende mulkt eller som et beløp som forfaller ved hver overtredelse. Tvangsmulkt påløper ikke dersom etterlevelse blir umulig, og årsaken til dette ikke ligger hos den ansvarlige.

Forvaltningsorganet kan i særlige tilfeller redusere eller frafalle påløpt mulkt.

Tvangsmulkt tilfaller statskassen.

Forhold knyttet til illeggelsen av tvangsmulkt kan påklages særskilt. Reglene i §§ 28 til 36 gjelder tilsvarende.

Nytt kapittel XI overskriften skal lyde:

Kapittel XI. Ikraftttredelse

Nåværende § 43 blir ny § 52 i nytt kapittel XI.

II

I lov 22. mai 1981 nr. 25 om rettergangsmåten i straffesaker gjøres følgende endringer:

Ny § 71 c skal lyde:

Påtalemyndigheten kan beslutte at saken henlegges og overføres til forvaltningen når en overtredelse kan medføre administrativ sanksjon, hvis vilkårene for straff eller offentlig påtale ikke er oppfylt, eller hvis det for øvrig er mest hensiktsmessig at forholdet forfølges administrativt.

§ 229 nytt tredje ledd skal lyde:

Dersom påtalemyndigheten har grunn til å anta at både straff og administrativ sanksjon kan være en aktuell reaksjon mot samme forhold, må påtalemyndigheten i samråd med forvaltningsorganet avklare om forholdet skal forfølges strafferettslig, administrativt eller både strafferettslig og administrativt.

III

I lov 26. juni 1992 nr. 86 om tvangsfullbyrdelse gjøres følgende endringer:

§ 4-18 nytt femte ledd skal lyde:

Lyder et vedtak om administrativ sanksjon på betaling av penger, kan utlegg begjæres når oppfyllelsesfristen er oversittet. Utleggstrekk kan likevel ikke besluttes før vedtaket er endelig. Tvangsdekning etter reglene i lovens kapittel 8 til 12 kan ikke begjæres før vedtaket er endelig.

§ 7-2 bokstav d skal lyde:

(d) Beslutning om tvangsmulkt, *administrativ sanksjon* eller disiplinærstraff truffet av offentlig myndighet med hjemmel i lov. *Beslutningen er også tvangsgrunnlag for renter og utenrettslige inndrivingskostnader.*

IV

1. Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
2. Kongen kan gi overgangsbestemmelser.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voterer over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

l o v
om endringer i forvaltningsloven
(forbud mot bruk av barn som tolk)

I

I lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker skal ny § 11 e lyde:

§ 11 e (*forbud mot bruk av barn som tolk*)

Forvaltningsorganer skal ikke bruke barn til tolking eller annen formidling av informasjon mellom forvaltningen og personer som ikke har tilstrekkelige språkferdigheter til å kommunisere direkte med forvaltningen. Unntak kan gjøres når det er nødvendig for å unngå tap av liv eller alvorlig helseskade, eller det er nødvendig i andre nødsituasjoner. Unntak kan også gjøres i tilfeller der det ut fra hensynet til barnet og omstendighetene for øvrig må anses som forsvarlig.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget samtykker i inngåelse av avtale mellom EU og Island og Norge om anvendelse av visse bestemmelser i rådsbeslutning 2008/615/JIS og rådsbeslutning 2008/616/JIS av 26. november 2009.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

II

Stortinget samtykker i inngåelse av avtale mellom Norge og USA om styrket samarbeid om forebygging og bekjempelse av alvorlig kriminalitet av 8. mai 2012.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt seks forslag. Det er

- forslagene nr. 1–5, fra Kari Henriksen på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
 - forslag nr. 6, fra Iselin Nybø på vegne av Venstre
- Det votes først over forslag nr. 6, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen også ivareta hensynet til kvinners soningsforhold ved nyutbygging, rehabilitering og i kommende stortingsmeldinger om forholdene i kriminalomsorgen.»

De øvrige partiene har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Venstre ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–5, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som legger til rette for at kvinner i fengsel ikke må sone sammen med menn, herunder sørge for at det neste fengselet som bygges i Norge, bygges ut med egen kvinneenhet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som bedrer kvinners soningsforhold og sørger for at rehabiliteringen under soning tar utgangspunkt i kvinners særlige behov.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen iverksette tiltak som legger til rette for at kvinner som tidligere i livet har vært utsatt for overgrep, får hjelp til å bearbeide overgrepserfaringene, herunder styrke det psykiske helsetilbudet til kvinner i fengsel.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere samtlige tiltak foreslått i rapporten «Likeverdige forhold for kvinner og menn under kriminalomsorgens ansvar», som ble avgitt til Kriminalomsorgsdirektoratet januar 2015, og fremme sak med sine vurderinger av tiltakene.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ha et eget kapittel om kvinners situasjon i fengslene i kapasitetsmeldingen for kriminalomsorgen, som er varslet lagt frem våren 2016.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 55 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.10.27)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:56 S (2015–2016) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Henriksen, Anette Trettebergstuen, Stine Renate Håheim og Lene Vågslid om kvinner i fengsel – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag. Det er forslag fra Lise Wiik på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram lovforslag om et felles nasjonalt regelverk for Statens barnehus.

Regelverket skal sikre kvaliteten i tilbudet som gis brukerne og et likeverdig og godt tilbud ved de ulike barnehusene. Regelverket må komme i tillegg til og bygge på forskrift av 24. september 2015 nr. 1098 om avhør av barn og andre særlige sårbare fornærmede og vitner (tilrettelagte avhør).

Et nasjonalt regelverk skal sikre god, helhetlig og tverrfaglig oppfølging av brukerne ved barnehuset. Regelverket bør inneholde konkrete kvalitetskrav som sikrer god, helhetlig og tverrfaglig oppfølging av brukerne ved barnehusene. Regelverket bør inneholde konkrete kvalitetskrav til gjennomføring av medisinske undersøkelser.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 55 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.11.46)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen etablere nasjonale retningslinjer for Statens barnehus innen 1. november 2016.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:62 S (2015–2016) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Lise Christoffersen, Sonja Mandt, Stine Renate Håheim, Kari Henriksen og Hadia Tajik om nasjonale retningslinjer for barnehusene – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 14 (2015–2016) – Årsrapport for 2015 fra Stortingets utvalg for rettferdsvederlag – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt vedtak til

lov

om informasjonstilgang m.m. for Barnevoldsutvalget

§ 1 Formålet med loven

Formålet med loven er å gi utvalg oppnevnt av Kongen i statsråd 13. november 2015 som skal gjennomgå alvorlige barnevoldssaker m.m., tilgang på opplysninger som er nødvendige for å få utført sitt arbeid i henhold til mandatet.

§ 2 Opplysninger til utvalget

Enhver kan uten hinder av taushetsplikt gi utvalgets leder, nestleder og sekretariat de opplysningene som er nødvendige for utvalgets arbeid.

Opplysninger om navn, adresse og andre direkte identifiserbare opplysninger om dem saken direkte gjelder, skal

fjernes før de øvrige medlemmene i utvalget får tilgang til dokumentene i den enkelte saken.

§ 3 Taushetsplikt

Medlemmene i utvalget og enhver som utfører tjeneste eller arbeid for utvalget, har taushetsplikt i medhold av forvaltningsloven § 13. Forvaltningsloven §§ 13 c og 13 f gjelder tilsvarende, likevel slik at taushetsplikten først bortfaller etter 100 år.

Når personer som nevnt i første ledd mottar opplysninger som er undergitt strengere regler om taushetsplikt enn det som følger av forvaltningsloven, skal de strengere reglene gjelde. Tilsvarende gjelder dersom de nevnte personene mottar opplysninger som er undergitt taushetsplikt som først bortfaller på et senere tidspunkt enn det som følger av første ledd.

§ 4 Adgangen til å formidle opplysninger

Taushetsplikten etter § 3 er ikke til hinder for:

1. At opplysninger gjøres kjent for dem som de direkte gjelder.
2. At opplysninger gis når dette er nødvendig for å innhente opplysninger til utvalget.
3. At opplysninger brukes for å oppnå det formålet de er gitt eller innhentet for.
4. At opplysninger gis etter samtykke fra den som har krav på taushet.
5. At opplysninger gis i statistisk form eller ved at individualiserende kjennetegn utelates. Slike opplysninger kan bare gis når behovet for beskyttelse må anses ivaretatt.
6. At opplysningene brukes når ingen berettiget interesse tilsier at de holdes hemmelig, f.eks. når de er alminnelig kjent eller alminnelig tilgjengelig andre steder.

§ 5 Behandling av personopplysninger

Utvalget kan behandle de opplysninger som er nødvendige og relevante for formålet med utvalgets arbeid, uten samtykke fra dem opplysningene gjelder. Opplysningene skal slettes når utvalget har avsluttet sitt arbeid.

Utvalget trenger ikke konsesjon etter personopplysningsloven kapittel VI.

§ 6 Forbud mot bruk av opplysninger som bevis i senere straffesak eller sivil sak

Opplysninger som utvalget mottar i medhold av § 2, kan ikke brukes som bevis i en senere straffesak eller sivil sak mot den som har gitt opplysningene.

§ 7 Ikrafttredelse og opphør

Loven trer i kraft straks. §§ 2, 4 og 5 gjelder til og med 30. juni 2019.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet

Votering:

Lovens overskrift og loven i sin helhet ble enstemmig bifalt.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli satt opp til andre gangs behandling i et senere møte i Stortinget.

Sak nr. 11 [13:13:45]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Det ser ikke slik ut.

Møtet hevet kl. 13.14.